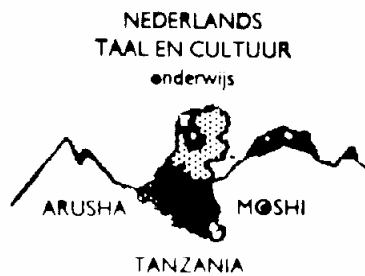

Schoolplan

NTC primair en voortgezet onderwijs

NTC-school Arusha/Moshi

2007 – 2011

Inhoud

Woord vooraf	5
Hoofdstuk 1	De functie van het schoolplan	6
1.1	Doelen en functies van ons schoolplan	6
1.2	De totstandkoming en status van ons schoolplan	6
1.3	Gerelateerde documenten en bronnen.....	6
1.4	Evaluatie en bijstelling van ons plan	7
Hoofdstuk 2	Context en missie: de opdracht van onze school	8
2.1	De school in haar specifieke situatie.....	8
2.2	Leerlingen- en ouderpopulatie en NTC Richtingen.....	9
2.3	Onze missie: waar we voor staan.....	9
2.4	Externe ontwikkelingen: wat er op ons af komt	10
2.5	Onze interne sterke/zwakte-analyse.....	10
2.6	Onze visie: de gewenste kwaliteit.....	10
Hoofdstuk 3	Het onderwijsleerproces in het basisonderwijs	12
3.1	Het onderwijsaanbod: doelen en methoden	12
3.2	Leertijd	15
3.3	Didactisch handelen en pedagogisch klimaat	16
3.4	De zorg voor de leerling	18
3.5	Beleidsvoornemens	20
Hoofdstuk 4	Onderwijskundig beleid in het voortgezet onderwijs	20
4.1	De onderbouw	21
4.1.1	Algemeen	20
4.1.2	Kerdoelen onderbouw	22
4.1.3	Didactische aanwijzingen voor de onderbouw	23
4.2	Leerlijn van onderbouw naar IGCSE Dutch First Language naar IB-A1	24
4.2.1	Taalsituatie op de locatie	24
4.2.2	Beginsituatie van de leerlingen.....	25
4.2.3	Opbouw van de leerlijn.....	25
4.2.4	Didactische aanwijzingen	31
4.2.5	Te gebruiken materialen	33
4.3	Leerlijn van onderbouw naar IGCSE Foreign Language Dutch naar IB Dutch B Higher	34
4.3.1	Beginsituatie van de leerlingen.....	35
4.3.2	Opzet en exameneisen.....	35
4.3.3	Opbouw van de leerlijn.....	38
4.3.4	Didactische aanwijzingen	41
4.3.5	Te gebruiken materialen	43
Hoofdstuk 5	Ondersteunende processen	44
5.1	Bestuurlijke organisatie	45
5.2	Financieel beleid	45
5.3	Huisvesting	45
5.4	Personeelsbeleid.....	45
5.5	Veiligheidsbeleid	46
5.6	Oudercontacten	46
5.7	Externe contacten: netwerkvorming	46
5.8	Beleidsvoornemens	47
Hoofdstuk 6	Integrale zorg voor kwaliteit	48
6.1	Bepaling van de kwaliteit (diagnose).....	48

6.2	Formuleren van prioriteiten en doelen.....	48
6.3	Ontwikkelen van een verbeterplan.....	49
6.4	Uitvoeren en evalueren van een verbeterplan.....	49
6.5	Borgen van kwaliteit.....	49
Hoofdstuk 7	Samenvattende beleidsvoornemens voor de komende vier jaar	50
Bijlage 1	Eisen die wet- en regelgeving aan het schoolplan stelt.....	53
Bijlage 2	Relevante tekstdelen uit de Bekostigingsbeschikking van de Stichting NOB	55
Bijlage 3b	Formulier “instemming met schoolplan”	57
Bijlage 4	Herziene kerndoelen basisonderwijs Nederlands	58
Bijlage 5	Overzicht tussendoelen beginnende geletterdheid.....	60
Bijlage 7	Kerdoelen Cultuur	66
Bijlage 8	Intake en planning NTC-onderwijs	69
Bijlage 9	Onderwijskundig rapport	72
Bijlage 10	Handelingsplan	81
Bijlage 11	Huishoudelijk reglement.....	82

Woord vooraf

Voor u ligt het schoolplan van het NTC Arusha/Moshi voor het primair en voortgezet onderwijs. Het beschrijft het beleid dat onze school de komende vier jaar wilt voeren met betrekking tot de kwaliteit van het NTC-onderwijs. Met andere woorden: waar staan we als school in 2007 en waar willen we naartoe in 2011.

Eenzijds streeft het NTC Arusha/Moshi naar optimale aansluiting bij het onderwijs in Nederland. Zo sluit ons schoolplan aan bij de Wet op het Primair Onderwijs (WPO) die op 1 augustus 1998 van kracht is geworden. Die wet schrijft voor dat scholen in het buitenland de kerndoelen voor de Nederlandse dienen aan te bieden.

Anderzijds geven wij zoveel als mogelijk een eigen invulling aan ons onderwijs. Daarbij houden wij rekening met de specifieke situatie van onze locatie in Tanzania.

We zien het schoolplan als een kwaliteitsdocument, waarin het beleid wordt geformuleerd en vastgesteld. Ons beleidsplan vormt een onmisbaar document in de school. Het wordt gedragen door de personeelsleden en heeft als doel duidelijkheid te bieden aan alle betrokkenen.

Het bestuur

Hoofdstuk 1 De functie van het schoolplan

1.1 Doelen en functies van ons schoolplan

Het schoolplan is er in de eerste plaats voor onze school, het NTC Arusha/Moshi, zelf. Bij het opstellen van het schoolplan hebben we opnieuw nagedacht over onze doelstellingen en prioriteiten. Dat geeft ons houvast bij initiatieven in de school die erop gericht zijn om de kwaliteit van het onderwijs te handhaven en verbeteren. Het schoolplan heeft dus vooral de functie van beleidsdocument; hiermee willen wij voor de periode 2007-2011 het beleid vaststellen met betrekking tot de volgende onderdelen:

- onderwijskundig beleid,
- personeelsbeleid,
- beleid met betrekking tot bewaking en verbetering van de kwaliteit van het onderwijs (kwaliteitszorg),
- overige beleidsterreinen (algemeen strategisch, financieel, materieel en relationeel).

In het schoolplan kunnen wij het beleid zo vaststellen dat het gebruikt kan worden voor planmatige schoolontwikkeling en als uitgangspunt voor de planning per schooljaar. Een ander doel van het schoolplan is het op gang brengen van een dialoog over de kwaliteit van het onderwijs en over het onderwijsbeleid van de school. Het schoolplan lokt deze dialoog uit onder teamleden, maar ook tussen de directie en het bestuur van de school. Ook de oudergeleding wordt hierbij betrokken.

Tenslotte is het schoolplan ook bedoeld als verantwoording aan de Stichting NOB en de overheid: het schoolplan wordt in ontvangst genomen door de inspectie en bij schoolbezoek getoetst aan de werkelijke situatie.

1.2 De totstandkoming en status van ons schoolplan

Uitgaande van het raamschoolplan van de Stichting NOB hebben directie en schoolteam gediscussieerd over aanvullingen en aanpassingen op ons vorige schoolplan. Er zijn keuzes geformuleerd voor veranderings- c.q. verbeteringsonderwerpen voor de volgende vier jaar en er is een trajectplanning gemaakt ten aanzien van de keuzes. De ALV heeft instemming verleend en het bestuur heeft na overleg met de directie het schoolplan vastgesteld.

1.3 Gerelateerde documenten en bronnen

In het schoolplan zal een aantal malen worden verwezen naar reeds bestaande procedures, beleidsstukken en afspraken. Het gaat daarbij om:

- De jaarlijkse schoolgids; geeft aan hoe in het betreffende schooljaar aan het schoolplan gewerkt wordt.
- De school zelfevaluatie.
- De groepsmappen van de leerkrachten.

Tussen schoolgids en schoolplan zijn – ook al zijn er duidelijke verschillen – belangrijke verbindingen. Het belangrijkste verbindingspunt is dat beide middelen zijn binnen het kwaliteitszorgsysteem van de leslocatie. Hierbij wordt zowel uitgegaan van door de wetgever gestelde doelen – kerndoelen bijvoorbeeld – als van door de school zelf vastgestelde missie en verbeterdoelen. Die verbeterdoelen vallen uiteen in twee categorieën:

- a Verbeterdoelen op de middellange termijn, die in het vierjarig *schoolplan* zijn uitgezet. Dit schoolplan vormt als het ware de opslagplaats van te verbeteren onderwerpen.
- b De verbeterdoelen die in het komende schooljaar prioriteit krijgen en onder de kop ‘Doelen en resultaten van het onderwijs’ vermeld worden in de *schoolgids*. In de volgende schoolgids blijkt de school terug en geeft ouders informatie in hoeverre de in de vorige schoolgids gestelde verbeterdoelen ook inderdaad bereikt zijn.

1.4 Evaluatie en bijstelling van ons plan

Jaarlijks zullen de veranderings- en verbeteringsonderwerpen van het betreffende schooljaar worden geëvalueerd door directie, team en bestuur. In de jaarlijkse schoolgids zal hierover worden gerapporteerd. In het schooljaar 2010-2011 zal het volledige schoolplan worden geëvalueerd. Daarbij zullen alle geledingen – dus ook de ouders en de leerlingen – worden betrokken.

Hoofdstuk 2 Context en missie: de opdracht van onze school

2.1 De school in haar specifieke situatie

De lessen op onze NTC school worden bepaald door het specifieke karakter ervan. De lessen vinden plaats na afloop van het onderwijs op de dagschool. Het is een deel van het totale onderwijs dat het kind wordt aangeboden. Voor de kinderen die onze NTC school bezoeken, is door de ouders veelal bewust gekozen voor het Nederlands als moedertaal en voor Nederland als het land waarmee speciale emotionele en culturele banden onderhouden worden. Ons onderwijs heeft daarom een belangrijke taak als centrum van de Nederlandse taal en cultuur. Veel kinderen zullen na zekere tijd naar Nederland terugkeren om daar hun schoolloopbaan voort te zetten.

Naam

Stichting Nederlandse Taal en Cultuuronderwijs Arusha / Moshi
(NTC-onderwijs Arusha / Moshi)
P.O. Box 15570
Arusha – Tanzania

Ontstaansgeschiedenis

In januari 1994 onderzocht een groep ouders tezamen met ISM (International School Moshi) de mogelijkheid tot oprichting van een stichting voor Nederlandse Taal en Cultuuronderwijs in Arusha en Moshi. ISM bood een aantal belangrijke kostenbesparende initiatieven aan, zoals huisvesting op de ISM campus, vrij gebruik van leslokalen, apparatuur en lesmaterialen. Op 9 augustus 1994 werd de akte van de Stichting NTC Arusha/Moshi door notaris G.J. Wieberdink in Den Haag opgemaakt en getekend.

Bestuur

Het bestuur bestaat uit de voorzitter, secretaris en penningmeester.
(De leerkrachten zijn deels aanwezig tijdens de bestuursvergaderingen).

Situering van de school

De NTC-lessen worden gegeven in Moshi en Arusha, op beide campussen van de International School Moshi (ISM) en in het Early Years Centre van Braeburn School Arusha. De afstand Moshi- Arusha bedraagt ongeveer 90 km.

Op beide locaties is een klaslokaal beschikbaar, dat echter niet alleen gebruikt wordt voor de Nederlandse lessen. Wel hebben we een aanplakbord ter beschikking, waar we informatie in verband met de Nederlandse cultuur en werk van de leerlingen kunnen ophangen. Daarnaast kan gebruik gemaakt worden van alle faciliteiten van de Internationale School, zoals de computerlokalen en de kopieermachines.

ISM voorziet in primary en secondary onderwijs (IGCSE en IB) en is erkend door de European Commission of International schools en de American Middle States Association. De ISM campus in Arusha biedt primary en secondary onderwijs, tot S5 (IGCSE) niveau. De ISM in Moshi biedt primary, secondary (IGCSE) en IB onderwijs.

De leerlingen hebben de mogelijkheid om gedurende hun schoolloopbaan verschillende erkende examens af te leggen. In groep 8 wordt het onderdeel Nederlands van de CITO-toets afgenomen. Op zestienjarige leeftijd krijgen de studenten de kans om de examens IGCSE First Language Dutch of IGCSE Foreign Language Dutch af te leggen. Op achttienjarige leeftijd doen ze examen IB Dutch B op standard of higher level, IB Dutch A2 op standard of higher level of IB Dutch A1 op standard en higher level.

Schoolgrootte

Op dit moment telt de school 25 leerlingen, waarvan 9 leerlingen in Moshi en 16 in Arusha. Het leerlingenaantal is door de jaren heen redelijk constant. Het aantal leerlingen varieert van 1 tot 6 per groep.

De school heeft momenteel de beschikking over twee docenten, waarvan een leerkracht in Arusha woont en de andere op de campus van ISM in Moshi.

2.2 Leerlingen- en ouderpopulatie en NTC Richtingen

Het NTC-onderwijs kenmerkt zich door een grote diversiteit in leeftijdsgroepen en taalniveaus. 25 leerlingen tussen zeven en achttien jaar volgen les op onze school, waarvan sommigen Nederlands thuis spreken en anderen Nederlands als vreemde taal leren. De schooltaal van de leerlingen is Engels en de nationale taal van Tanzania is Swahili. Op basis van de doelstellingen van ons onderwijs, maken wij onderscheid tussen NTC Richting 1, 2 en 3.

NTC Richting 1: Is gericht op directe aansluiting bij onderwijs in Nederland en moet een terugkeer in Nederlandse onderwijs faciliteren. Binnen deze richting wordt toegewerkt naar de kerndoelen van de Nederlandse taal en de tussendoelen zoals geformuleerd voor de verschillende jaargroepen. Bij deze leerlingen is Nederlands de dominante taal in de thuissituatie, daarnaast spreken zij de dagschooltaal en eventueel de taal van het land. De woordenschat zal daarom variëren en het schriftelijk taalgebruik zal beïnvloed zijn door het onderwijs in de dagschooltaal.

NTC Richting 2: Doel is het zo goed mogelijk op peil houden van de Nederlandse taal, met het oog op een eventuele terugkeer naar Nederland. Bij deze leerlingen wordt doorgaans met één van de ouders Nederlands gesproken en de taal van de andere ouder valt vaak samen met de dagschooltaal. Deze taal zal de dominante taal zijn binnen het gezin. Kerndoelen en tussendoelen voor verschillende jaargroepen worden op een maximale afstand van twee jaar gevolgd. Deze kinderen zullen thuis wel Nederlands spreken, maar over het algemeen zal in het gezin een andere taal dominant zijn. De nadruk in NTC-onderwijs zal in dit geval liggen op het bereiken van een zo hoog mogelijk niveau van mondelinge taalvaardigheid.

NTC Richting 3: Deze leerlingen leren Nederlands als vreemde taal, met het oog op een eventuele terugkeer naar Nederland. Het leerstofaanbod is gericht op de gewenste taalontwikkeling voor deze leerlingen gezien hun startniveau. Het betreft kinderen die thuis geen Nederlands spreken en de taal ook nog niet of nauwelijks beheersen.

Bij de intake wordt getracht een zo goed mogelijk beeld te krijgen van het Nederlandse-taalniveau van het kind. Op basis daarvan wordt bepaald in welke richting het kind moet worden geplaatst. Wanneer een kind toegelaten kan worden, wordt hij of zij met de ouders uitgenodigd om een proefles bij te wonen, zodat zij kunnen bepalen of de lessen aansluiten bij hun eigen verwachtingen.

Onze school heeft ervoor gekozen een onderwijsaanbod te verschaffen voor alle drie NTC richtingen. De populatie van onze NTC school bestaat voor 28% uit NTC Richting 1 kinderen, voor 44% NTC Richting 2 en voor 28% Richting 3 kinderen. Naar verwachting zal het percentage Richting 2 kinderen in de komende jaren blijven toenemen.

2.3 Onze missie: waar we voor staan

Ons NTC-onderwijs heeft als doelstelling aan te sluiten bij het onderwijs in Nederland. We richten ons op het toewerken naar de kerndoelen zoals deze geformuleerd zijn voor de deelvaardigheden van de Nederlandse taal.

Bij kinderen die het Nederlands minder goed beheersen, richten we ons in eerste instantie op het verwerven van mondelinge taalvaardigheid en woordenschatuitbreiding.

Voorts geven wij de mogelijkheid Nederlands als eindexamenvak te volgen op IGCSE-niveau (Nederlands als vreemde taal en Nederlands als eerste taal) en IB-niveau (language A of B).

Concreet ziet onze missie er als volgt uit:

- NTC Arusha/Moshi heeft als taak de Nederlandse taal en cultuur een plaats te geven binnen de totale opvoeding van het kind. Wij zijn ervan overtuigd dat Nederlands taal- en cultuuronderwijs ertoe bijdraagt van onze leerlingen tolerante en zelfbewuste personen te maken.
- Wij werken als NTC-school doelbewust met interactief taalonderwijs omdat we er van overtuigd zijn dat onze leerlingen zo het beste kunnen leren.
- NTC Arusha/Moshi stelt zich als doel om de aansluiting met het Nederlandse onderwijs zo goed mogelijk te laten verlopen. Wij werken daarbij met drie verschillende NTC-richtingen, die elk hun eigen doelen hebben ten aanzien van het niveau van de leerlingen (zie paragraaf 2.2).
- Om het NTC-onderwijs succesvol te kunnen laten verlopen, hebben wij als richtlijn een minimum aantal gewenste onderwijsuren van 120 uren per jaar, c.q. drie uur per week;
- Naast de Nederlandse taal, maakt ook de Nederlandse cultuur onderdeel uit van het onderwijsaanbod (zie bijlage 7);
- NTC Arusha/Moshi streeft naar een constructieve samenwerking met de Internationale School Moshi en Braeburn School Arusha, zonder dat de eigen identiteit van het NTC-onderwijs verloren gaat. Daarnaast streven wij naar samenwerking met andere taalgroepen binnen beide de internationale scholen, teneinde de mogelijkheden voor de samenwerking met, dan wel integratie binnen de school te vergroten;
- NTC Arusha/Moshi streeft naar een goede opvang en overdracht van leerlingen bij de overgang van of naar een andere (internationale) school.

2.4 Externe ontwikkelingen: wat er op ons af komt

Er zijn twee externe ontwikkelingen waarop wij als school willen en moeten reageren. Ten eerste de toetreding tot het NTC Arusha/Moshi van enkele leerlingen van Braeburn School Arusha in september 2006. En ten tweede de onderwijskundige trend naar meer sociaal leren in betekenisvolle contexten. Die eerste ontwikkeling kan betekenen dat onze school de komende jaren een toename van het aantal leerlingen zal kennen. Op deze kans tot uitbreiding van onze school dienen wij adequaat te reageren. Met name de planning van de lessen en de samenwerking met de ons onbekende internationale school zal een professionele aanpak vergen. Op die manier hopen wij nog meer leerlingen uit beide internationale scholen aan te trekken.

De tweede ontwikkeling hebben wij reeds opgepakt door het invoeren van interactief taalonderwijs, met name door gebruik te maken van de actuele onderwijsmethode Taalactief (versie 3). Die methode is de leerkrachten erg bevallen. Daarom heeft het NTC Arusha/Moshi het afgelopen schooljaar de bijhorende computerprogramma's spelling van Taalactief aangeschaft. We gaan op deze manier resoluut en overtuigd verder op de weg van interactief taalonderwijs.

2.5 Onze interne sterke/zwakte-analyse

Zowel uit het inspectierapport als uit de zelfevaluatie en de ouderenquête blijkt, dat de sterke punten van onze school zijn: het leerstofaanbod dat interactie en samenhang vertoont, de toetsing in de vorm van een volgsysteem op korte en lange termijn, de functionele en uitdagende leeromgeving en ten slotte de realisatie van een effectieve lestijd van drie uur per week. De belangrijkste zwakke punten zijn: het systeem van kwaliteitszorg alsook de zorg en begeleiding van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften.

In het verbeterplan werken wij uit hoe elk van die zwakke punten de komende vier jaar zullen worden aangepakt. De sterke punten willen wij handhaven en uitbouwen (met name werken aan de samenhang van de leerstof in het voortgezet onderwijs).

2.6 Onze visie: de gewenste kwaliteit

Vanwege de kenmerken van de leerlingpopulatie van onze NTC-school (paragraaf 2.2) en binnen de elementen die wij aangewezen hebben als onze missie (2.4) willen wij in de komende vierjarige periode in het bijzonder aandacht besteden aan:

- de aansluiting met het Nederlands onderwijs;
- betekenisvol en actueel cultuuronderwijs;
- leesbevordering;
- het werken met een systeem voor kwaliteitszorg gebaseerd op jaarlijkse zelfevaluatie en verbeterplannen;
- systematische begeleiding van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeftes;

Beleidsvoornemens/plannen

- kwaliteit van werkruimtes: het verkrijgen van een eigen leslokaal, dat we kunnen inrichten en aankleden met informatie over de Nederlandse cultuur en werk van de leerlingen; zorgen voor passend meubilair en talige omgeving in Braeburn School Arusha;
- verdere actualisering van de bibliotheek (o.a. aanschaf dvd's en kaart van Nederland);
- aanstellen van een nieuwe secretaris;
- formuleren van een toelatingsbeleid voor leerlingen;
- een visie ontwikkelen op het betrekken van ouders bij de school;
- vakliteratuur bijhouden;

Hoofdstuk 3 Het onderwijsleerproces in het basisonderwijs

3.1 Het onderwijsaanbod: doelen en methoden

Ons NTC-onderwijs heeft als doelstelling om aan te sluiten bij het onderwijs in Nederland, zodat kinderen bij terugkeer naar Nederland, zoveel als mogelijk, aansluiting vinden in het Nederlandse onderwijs. We richten ons op toewerken naar de kerndoelen zoals deze geformuleerd zijn voor de deelvaardigheden van de Nederlandse taal.

Het onderwijs in de Nederlandse taal is er op gericht dat de leerlingen:

- Vaardigheden ontwikkelen waarmee ze de Nederlandse taal doelmatig gebruiken in situaties die zich in het dagelijks leven voordoen.
- Kennis en inzicht verwerven omtrent betekenis, gebruik en vorm van de taal.
- Plezier hebben of houden in het gebruiken en beschouwen van de taal.
- Kennis, inzicht en vaardigheden verwerven om hun mogelijkheden als speler van een rol te vergroten.

We onderscheiden spreken en luisteren, lezen, schrijven (stellen) en taalbeschouwing. De verschillen bij het onderwijsaanbod voor de verschillende NTC-Richtingen, liggen vooral op het gebied van de leerstofinhoud en ordening van de leerstof. Er bestaat verschil in de accenten die op de verschillende deelgebieden worden gelegd, de volgorde waarin bepaalde leerstof wordt aangeboden en uiteraard het beginniveau van de leerstof. Zo moet bij NTC-Richting 2 en 3 leerlingen zowel in de onderbouw als in de bovenbouw, veel meer aandacht besteed worden aan woordenschat en mondelinge taalvaardigheid dan bij NTC Richting 1 leerlingen. Begrijpend luisteren moet in het aanvankelijk Richting 2 en 3 onderwijs een nog belangrijkere plaats innemen dan in het onderwijs aan Richting 1 leerlingen. Daar zal het spelling- en stel onderwijs zal weer een belangrijker accent krijgen

De lessen Nederlandse cultuur beogen het in stand houden en versterken van de verbondenheid met de Nederlandse cultuur, om een succesvolle terugkeer naar Nederland te bevorderen. De lessen Nederlandse cultuur worden gegeven ter ondersteuning van en als aanvulling op de Nederlandse taallessen.

Uitgaande van de verschillende NTC-richtingen worden de doelstellingen voor het taal- en leesonderwijs nader omschreven. Met name bij het opstellen van de onderwijsinhoud komt de complexiteit van ons NTC-onderwijs naar voren: hoe creëren we voldoende taalgebruikssituaties die motiverend voor de leerlingen zijn, terwijl we toch voldoen aan de gestelde doelstellingen. Een gedegen voorbereiding, zowel didactisch en organisatorisch als wat betreft de keuze van materialen vinden we noodzakelijk om kwalitatief goed werk te leveren. Een belangrijk uitgangspunt hierbij is dat we doublures met het dagonderwijs willen voorkomen. Wij richten ons m.n. op de doelstellingen m.b.t. het taal- en leesonderwijs, die in de dagschool niet aan bod komen.

3.1.1 Doelstelling en onderwijsplanning voor NTC Richting 1 en 2

Doelstelling

NTC Richting 1

Ons NTC-onderwijs heeft in deze situatie als doelstelling aan te sluiten bij het onderwijs in Nederland. We richten ons op het toewerken naar de kerndoelen zoals deze geformuleerd zijn voor de deelvaardigheden van de Nederlandse taal (zie bijlage 1) en de tussendoelen zoals geformuleerd voor de verschillende jaargroepen.

NTC Richting 2

Wanneer een van de ouders Nederlands spreekt met het kind en de taal van de andere ouder samenvalt met de dagschooltaal, heeft de leerling te maken met twee talen. Het Nederlands zal vaak niet de dominante taal zijn binnen het gezin. Ons onderwijs streeft er naar de kerndoelen zoals deze geformuleerd zijn voor de deelvaardigheden van de Nederlandse taal en de tussendoelen zoals geformuleerd voor de verschillende jaar groepen met maximaal een achterstand van twee jaar te bereiken.

Omdat de startsituatie anders is, is veelal in de lagere leerjaren gebruik van aanvullende leermiddelen en didactieken noodzakelijk .

Onderwijsplanning voor NTC richting 1 en 2

Vakgebied	Doelen van de school	Methoden / materialen	Didactisch handelen in de praktijk
Technisch lezen Begrijpend lezen	Groep 4-8 Voortgezet lezen: goed technisch leren lezen en begrijpen van moeilijkere woorden en teksten (avi4-9)	Diverse leesboekjes ingedeeld in niveaus voor groepen3/8 Nieuwsbegrip Tekst verwerken	Zie groepsmap (map in de klas, van elke leerkracht waarin lesinformatie staat weergegeven)
Mondelinge taalvaardigheid	Vergroten van spreek- en luistervaardigheid in verschillende situaties	Taal actief 3 /NTC module mondelinge vaardigheden geïntegreerd met: taal-beschouwingsopdrachten, leesopdrachten, stelopdrachten en informatieverwerk-opdrachten.	Zie groepsmap
Taalbeschouwing	inzicht krijgen in de opbouw van woorden/zinnen/teksten in Nederlandse taal	Taal actief 3 en NTC module	Zie groepsmap
Stellen en informatie-verwerking	Stelopdrachten met gevarieerde doelstellingen kunnen maken,(zie ook tussendoelen gevorderde geletterdheid strategisch schrijven en informatie-verwerking (voor advies website st.NOB)	Taal actief 3 en NTC module; toepassingsgerichte stelopdrachten, die zich lenen voor zelfstandige werkopdrachten in de klas en huiswerkopdrachten.	Zie groepsmap
Woordenschat	Verbreding en verdieping van de woordenschat	Taal actief 3 /NTC module: woordenschatlijn Software De Taalfanfare	Zie groepsmap. Veel aandacht voor werken met thema's voor het leren in betekenisvolle situaties. Inzet van de woordenschatdidactiek volgens 4 takt: Voorbewerken Semantiseren Consolideren Evalueren
Spelling	De spelling van de Nederlandse taal zo goed mogelijk kunnen hanteren	Taal actief 3 /NTC module Computerprogramma spelling Spelling in de lift	

Bij het maken van lesplanningen voor NTC richting 2 kinderen is de meertaligheidsproblematiek nadrukkelijk aanwezig; het kind groeit op met twee talen. Extra aandacht wordt besteed aan auditieve aspecten, Nederlandse klanktekenkoppeling, het (voortgezet) lezen, de spelling en woordenschatuitbreiding. Het bepalen van de lesinhoud in deze situatie hangt af van het niveau van Nederlandse taalbeheersing. Indien nodig worden additionele leermiddelen en didactieken toegepast, waarbij het bereiken van de kerndoelen (zie bijlage 1) richtinggevend zal zijn bij het bepalen van de onderwijshoud.

3.1.2 Doelstelling en onderwijsplanning voor NTC Richting 3

Bij NTC Richting 3 is de leeftijd waarop met de lessen Nederlands begonnen wordt, evenals het Nederlandse taalaanbod binnen het gezin, een belangrijke factor. Indien er thuis niet of nauwelijks Nederlands wordt gesproken zullen de vorderingen gering zijn.

Doelstelling

Het NTC Richting 3 onderwijs streeft ernaar Nederlands als vreemde taal aan te leren en uitgaande van het individuele startniveau. NTC richting 3 leerlingen werken toe naar het afleggen van het IGCSE examen Dutch as a foreign language. Het accent ligt aanvankelijk vooral op het verbeteren van de mondelinge taalvaardigheid, luisteren en spreken. Afhankelijk van het te behalen niveau (elementaire kennis, basiskennis of uitgebreide kennis) kan in overleg met de ouders worden bepaald op welk moment de schriftelijke taalvaardigheid aan bod kan komen. Zo gauw als mogelijk wordt bovendien aansluiting gezocht bij de leermiddelen van NTC Richting 1 en 2. Om bovenstaande doelstellingen te kunnen bereiken is het aanbrengen van een basiswoordenschat van wezenlijk belang. Dat betekent dat het opbouwen en uitbreiden van de woordenschat systematisch moet worden aangepakt.

Onderwijsplanning

	Doelen van de school	Methoden / materialen	Didactisch handelen in de praktijk
Mondelinge taalvaardigheid Woordenschat	1. Beheersen van belangrijke taalfuncties waarmee de leerling in situaties op school en daarbuiten in aanraking komt. Daarvoor moet hij de meest frequente woorden die gangbaar zijn in dergelijke situaties beheersen. 2. Beheersing Nederlandse klanken. 3. Beschikken over de meest elementaire -functiewoorden: bijv. lidwoorden, voorzetsels, voornaamwoorden, -grammaticale structuren: bijv. mededelende, vragende en bevelende zinnen -zinstypen : bijv. ontkenningen, woordvolgorde, verschillende tijdsvormen	Knoop het in je oren PICTO Waar mogelijk instap in Taalactief Software De Taalfanfare Stenvert NT2-Woordenschat Blok A Taal actief	Zie groepsmap Veel aandacht voor werken met thema's voor het leren in betekenisvolle situaties Inzet van de woordenschatdidactiek volgens 4 takt: Voorbewerken Semantiseren Consolideren Evalueren
Technisch lezen Begrijpend lezen	Beginnende geletterdheid: verhaalbegrip, waarmee je ook aan woordenschat werkt, taalbewustzijn en klank-tekenkoppeling Aanvankelijk Lezen: de klank-tekenkoppeling en het leren lezen van Ned. woorden en zinnen (AVI 3 niveau.	Diverse leesboekjes ingedeeld in niveaus voor groepen 3/8 Taal actief Nieuwsbegrip	Zie groepsmap

	Voortgezet lezen: goed technisch leren lezen en begrijpen van moeilijkere woorden en teksten (avi4-9)		
Spelling	De spelling van de Nederlandse taal zo goed mogelijk kunnen hanteren	Spelling in de lift Taal actief Software: computerprogramma spelling	Zie groepsmap

3.1.3 Nederlandse cultuur

Omdat het NTC Arusha/Moshi tot doel heeft de aansluiting van onze leerlingen met Nederland en het Nederlandse onderwijs zo goed mogelijk te laten verlopen, maakt naast de Nederlandse taal ook de Nederlandse cultuur onderdeel uit van het onderwijsaanbod.

Van de drie uur ingeroosterde leertijd per week besteden we gemiddeld een half uur aan cultuuronderwijs. Indien dat half uur per week niet wenselijk of haalbaar is, kiezen we ervoor om elke drie weken een hele les aan cultuur te besteden. Waar mogelijk streven wij ernaar om de cultuurlessen zo veel mogelijk thematisch te integreren in het taalonderwijs. Daartoe maken wij veelvuldig gebruik van de 'Band met Nederland', een uitgave van de Stichting NOB. Ook de teksten van Nieuwsbegrip lenen zich meer dan eens tot verdieping in de Nederlandse cultuur. Feestdagen als Sinterklaas en Koninginnedag komen niet alleen in de les aan bod, maar worden ook in samenwerking met de ouders en Nederlandse gemeenschap in Arusha en Moshi uitgebreid gevierd. Dit biedt onze leerlingen de mogelijkheid om buiten de schoolse omgeving om van de Nederlandse cultuur te proeven en ook Nederlandse leeftijdsgenoten buiten klasverband te leren kennen.

3.2 Leertijd

Wij zorgen ervoor dat er voldoende tijd is voor leerlingen om zich het leerstofaanbod eigen te maken. Zoals in onze missie (hoofdstuk 2.3) is aangegeven, hebben wij - om het NTC-onderwijs succesvol te kunnen laten verlopen - als richtlijn een minimum aantal gewenste onderwijsuren van 120 uren per jaar c.q. drie uur per week. Deze tijd zien wij als een centrale schakel tussen het leerstofaanbod dat de leraar in de klas verzorgt en de resultaten die leerlingen behalen. Wij realiseren ons dat kinderen in Nederland - met 8 uur taalonderwijs per week - al moeite hebben de kerndoelen Nederlandse taal te halen: het behalen van de kerndoelen in 3 uur per week door NTC-leerlingen noodzaakt ons in ieder geval tot het optimaliseren en maximaliseren van de schaarse onderwijstijd en tot het stellen van leerstofprioriteiten. De feitelijke onderwijstijd *maximaliseren* wij door het treffen van de volgende maatregelen:

- onze locatie voert een actief beleid om onnodig verlies van deze schaarse onderwijstijd tegen te gaan: we zorgen ervoor dat de lessen op tijd beginnen, gaan ordeverstoringen tegen en doen er alles aan om lesuitval te voorkomen. De leertijd breiden we uit door het geven van huiswerk;
- wij houden de tijd voor niet-onderwijsinhoudelijke zaken – klassenmanagement, administratie, organisatie – tijdens de les zo beperkt mogelijk.

De netto onderwijstijd *optimaliseren* wij door onderwijs op maat en door leerlingen zelfstandig te laten werken. Leerlingen met extra onderwijsbehoeften krijgen zo extra leertijd.

De beperkte tijd die ons ter beschikking staat, noodzaakt ons ook tot het stellen van *prioriteiten* in de aan te bieden leerstof: welke leerstofinhoud moeten zeker wél en welke moeten in mindere mate aan bod komen in onze taallessen. Het hangt vooral ook van het onderwijs op de Internationale School af hoe het precieze leerstofaanbod van de leslocatie NTC vorm krijgt (is dat onderwijs bijvoorbeeld zodanig dat voor deelgebieden ook de Nederlandse kerndoelen worden bereikt, dan hoeft de leslocatie NTC aan die deelgebieden veel minder aandacht te besteden).

3.3 Didactisch handelen en pedagogisch klimaat

Gelet op wat wij in onze missie en visie hebben aangegeven (zie 2.3 en 2.6) begeven wij ons verder op de ingeslagen weg van het interactief taalonderwijs. In 2005 heeft het NTC Arusha de interactieve taalmethode Taalactief 3 en de bijbehorende NTC-module van de Stichting NOB aangeschaft. Deze materialen helpen ons bij het organiseren van betekenisvol, sociaal en strategisch leren. Taalactief bevat daarnaast ook een volwaardige leergang woordenschatonderwijs, die thematisch geordend is en voldoende herhaling en visuele ondersteuning biedt.

Daarnaast zullen wij ons de komende vier jaar vooral bezighouden met kwaliteitszorg en de begeleiding van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften. Dit komt overeen met de bevindingen van onze sterkte/zwakteanalyse. Op deze twee thema's schrijven we een verbeterplan. In de schoolgids doen we verslag van de veranderpunten voor het dan geldende schooljaar, en in de daaropvolgende schoolgids doen we de bereikte veranderingen uit de doeken.

3.3.1 Omgaan met verschillen

In de afgelopen vier jaar hebben wij ons beziggehouden met de invulling van adaptief onderwijs en in de komende vier jaar willen wij dat voortzetten. Bij onze invulling van het begrip adaptief onderwijs leggen wij het accent op het scheppen van een pedagogisch klimaat dat kinderen uitdaagt, ondersteunt en vertrouwt¹.

Het bieden van *uitdaging*, *ondersteuning* en *vertrouwen* als onderdeel van het pedagogisch klimaat en didactisch handelen past bij de drie basisvoorwaarden in opvoeding en onderwijs die Stevens noemt: competentie (geloof en plezier in eigen kunnen), de relatie (het gevoel dat mensen je waarderen en met je om willen gaan) en onafhankelijkheid (het gevoel dat je iets kunt ondernemen zonder dat anderen je daarbij moeten helpen). Deze drie kenmerken zijn volgens Stevens basisvoorwaarden voor een actieve, gemotiveerde leerhouding bij de leerlingen.

De komende periode willen wij extra inzetten op zelfstandig werken en samen werken van leerlingen. Wij willen daarvoor geschikte materialen aanschaffen, inclusief educatieve software en materialen die leerlingen zelf of onderling kunnen corrigeren. En wij willen de leerkrachten nader toerusten om zelfstandig en samenwerkend leren te begeleiden.

Binnen onze NTC school hebben we te maken met heterogene groepen. Verschillende jaargroepen zitten bij elkaar, en binnen één jaargroep zijn weer verschillende taalniveaus (NTC-Richting 1, 2 en/of 3). Door middel van gedifferentieerde instructie en goed klassenmanagement proberen we tegemoet te komen aan de verschillen. Klassenmanagement heeft niet alleen tot doel het managen van de groep als geheel, maar het accent ligt op het organiseren van zinvolle leermomenten voor alle kinderen.

Binnen onze school wordt gebruik gemaakt van gedifferentieerde instructie. Dit is een mix van klassikale instructie, instructie in kleinere groepen en individuele instructie. Afhankelijk van de leerdoelstelling vinden er grote of kleine groepsactiviteiten plaats, ofwel er wordt individueel gewerkt. Een aantal activiteiten, zoals b.v. start- activiteiten, mondelinge vaardigheidsactiviteiten en culturele activiteiten, lenen zich goed voor een klassikale instructie, waarna in de verwerkingsfase gedifferentieerd gaat worden.

Factoren die onderdeel uitmaken van ons klassenmanagement zijn: de inrichting van de klas en het stimuleren en faciliteren van het zelfstandig werken en gebruik maken van coöperatieve werkvormen. Voor instructies aan kleinere groepen wordt gebruik gemaakt van de zgn. instructietafel. Deze staat zo opgesteld dat de leerkracht aan een groepje kinderen instructie kan geven, zonder de andere leerlingen te storen. Ook zetten wij tafels zo neer, dat kinderen in groepjes samen kunnen werken. Verder zorgen we ervoor dat leerlingen materialen die ze nodig hebben, makkelijk kunnen pakken, zonder andere kinderen te storen.

Het zelfstandig werken wordt gestimuleerd, zodat de leerkracht rustig instructie kan geven aan andere groepjes. Hiervoor zijn de volgende aspecten onmisbaar:

¹ De basisbehoeften autonomie, relatie en competentie zijn voor het basisonderwijs uitgewerkt door Luc Stevens. Eerst in L. Stevens, Over denken en doen. Een pedagogische bijdrage aan adaptief onderwijs, Den Haag: PMPO, 1997; later in een hoofdstuk in: R. Dijkstra en N. van der Meer, *Adaptief onderwijs in een lerende school* (Utrecht: APS). Dijkstra maakte ook drie vooral praktische boekjes (Utrecht: APS, 1999) – Laat dat maar aan mij over: Over de basisbehoefte competentie; Ieder op zijn eigen wijs: Over de basisbehoefte autonomie; Erbij horen en meetellen: Over de basisbehoefte relatie.

- Vooraf instructie gericht op het zelfstandig werken(zie informatie directe instructiemodel op website stichting NOB).
- Regels en routines, het nakomen van afgesproken regels is van belang.
- Leerlingen verantwoordelijk maken voor eigen leren, dit kan ondermeer door het werken met een taakblad, vooraf aangeven wat leerlingen kunnen doen bij moeilijkheden, leerlingen zelf werk laten controleren, leerlingen laten samenwerken (gebruik van zelfcorrigerende materialen en software is hierbij nuttig).
- Uitdagende betekenisvolle opdrachten, die niet te moeilijk, maar ook niet te makkelijk zijn.
- Een positieve houding van de leerkracht wanneer de kinderen zelf initiatieven en verantwoordelijkheid nemen.

Bij het gebruik maken van coöperatieve werkvormen, werken de leerlingen in kleine groepjes op een gestructureerde manier samen aan één opdracht. Essentieel is dat de opdracht zo wordt geformuleerd dat de leerlingen wel samen móeten werken om succesvol te zijn. Ook hierbij worden weer duidelijke regels gehanteerd. (Structureel coöperatief leren, www.RPCZ.nl)

3.3.2 Interactief taalonderwijs

In de komende vier jaar willen wij verder intensief gebruik maken van de recente inzichten op het gebied van taalonderwijs. Wij gebruiken de interactieve taalmethodes taalactief 3 en de bijbehorende NTC module van de Stichting NOB module, materialen die ons helpen bij het organiseren van betekenisvol, sociaal en strategisch leren.

3.3.3 Woordenschatonderwijs

Voor NTC kinderen geldt over het algemeen dat ze een kleinere Nederlandse woordenschat hebben, omdat ze minder en in minder verschillende situaties geconfronteerd worden met de Nederlandse taal. Het is van groot belang om in het onderwijsaanbod en didactiek hiermee rekening te houden. Om een taal goed te spreken en te begrijpen is een voldoende kennis van woorden nodig. Dit gaat om het aantal woorden, maar zeker ook over de betekenisaspecten (het concept) van een woord, ook wel diepe woordkennis genoemd. Als er sprake is van tekorten in de woordkennis, zal een leerling minder profiteren van een les. Dit zal tot gevolg hebben dat een kind nog grotere tekorten in woordkennis zal krijgen. Om deze vicieuze cirkel te doorbreken is gerichte aandacht op woordenschatuitbreiding van groot belang. We willen een onderwijssituatie creëren, gericht op het vergroten van het Nederlandse taalaanbod, zowel in kwantiteit als in kwaliteit. Zo oriënteren we ons op de inrichting van luisterhoeken, op de aanschaf van prentenboeken, op het organiseren van leesbevorderende activiteiten en op de aanschaf van educatieve NT2-software.

In ons onderwijskundig handelen streven we ernaar te voldoen aan de volgende criteria:

- 1 Leerkracht maakt gebruik van de momenteel richtinggevende didactiek van M. Verhallen en hanteert de volgende didactische cyclus :
 - o Selecteren/voorbewerken,
 - o Semantiseren (uitleggen),
 - o Consolideren (oefenen),
 - o Controleren.
- 2 Er wordt gewerkt met leermiddelen die voldoen aan de juiste didactiek dat wil o.a. zeggen thematisch geordend, voldoende herhaling en visuele ondersteuning.
- 3 Registratie, de leerkracht registreert de aangeboden thema's en de daar bij behorende woorden, maar gaat ook na of deze lesstof beheerst wordt.
- 4 Er worden woordleerstrategieën aangeleerd zodat leerlingen zichzelf ook nieuwe woorden kunnen aanleren en hun concepten van bekende woorden kunnen uitbreiden, het woordveld neemt een centrale plaats in als didactisch hulpmiddel.
- 5 Zowel intentionele als incidentele woordleersituaties worden gebruikt.
- 6 De leerkracht heeft kennis van woordenschatonderwijs.
- 7 De mondelinge activiteiten liggen in de lijn van het thema van het woordenschatonderwijs

3.3.4 NTC en ICT

Voor ons NTC-onderwijs maken wij gebruik van de computerlokalen van de internationale school. Aangezien onze lessen na het reguliere dagonderwijs plaatsvinden, zijn de computerlokalen beschikbaar tijdens de NTC-lessen, al werken sommige ISM-studenten ondertussen wel op de computers.

Zowel op de campus in Moshi als in Arusha hebben wij het computerprogramma spelling van Taalactief voor groep 4 en 5 geïnstalleerd. In Arusha werken de leerlingen ook met het computerprogramma spelling van groep 6 en in de toekomst met groep 7 en 8.

Voor de leerlingen van Braeburn School Arusha hebben wij de beschikking over een laptop waarop het spellingprogramma van Taalactief voor groep 4, 5 en 6 geïnstalleerd is.

Het computerprogramma spelling van Taalactief zetten wij in om de spelling te oefenen (woordpakketoefeningen), te toetsen (o.a. signaalsdictee en controledictee) en te remediëren (categorioefeningen). Bovendien hebben wij aan alle leerlingen een kopie van het computerprogramma spelling verstrekt zodat ze ook thuis hun spelling op een leuke manier kunnen oefenen.

De Richting 3 leerlingen gebruiken daarnaast ook het computerprogramma De Taalfanfare om hun woordenschat uit te breiden.

Ten slotte hanteren alle leerlingen de computer regelmatig om dingen op te zoeken rond cultuur.

3.4 De zorg voor de leerling

In deze paragraaf geven we aan op welke wijze we bewaken dat leerlingen tussen- en einddoelen bereiken en hoe we zorgen voor een ononderbroken ontwikkelingsgang. We geven aan hoe we de prestaties van leerlingen beoordelen en op welke wijze we werken aan signalering, diagnostisering en evaluatie.

3.4.1 Algemeen

Bij ons op school wordt voor de voortgangstoetsing gebruik gemaakt van *methode gebonden toetsing*, concreet gaat het om de toetsen en dictees van Taalactief. Het beoordelen van de prestaties is hierbij vooral een middel, om te zien wat de leerling van de lessen opsteekt om hem bij zijn leerproces optimaal te kunnen ondersteunen. Daarnaast is er sprake van *methode onafhankelijke toetsing*. Hierbij ligt de nadruk op de beoordeling van de leerprestaties. Er wordt gekeken of de leerdoelen bereikt zijn tussentijds of aan het einde van een onderwijsperiode. Daarvoor worden bij voorkeur genormeerde toetsen gebruikt zoals de toetsen uit het CITO leerlingvolgsysteem. De toetsen hebben m.n. een signalerende functie.

Preventieve zorg vindt plaats door de inschatting van de Nederlandse taalvaardigheid van leerlingen. Om te beginnen vindt bij binnenkomst met behulp van het intakeformulier (zie bijlage 8) een uitgebreide intake plaats, waarbij de NTC richting van de leerling wordt bepaald, en vervolgens leerdoelen worden vastgesteld. We bespreken deze met de ouders, om wederzijdse verwachtingen op elkaar af te kunnen stemmen.

Voor elke NTC richting zijn doelen gesteld en met behulp van signaleringstoetsen wordt in de loop van het leerproces nagegaan welke leerlingen deze doelen niet halen.

Curatieve zorg betreft doorgaans de groep leerlingen die moeite heeft om de vastgestelde doelen te halen. Bijstelling van het programma is dan noodzakelijk. In dat geval verricht de leerkracht nader onderzoek en stelt een handelingsplan op, om dit vervolgens in de klas of in samenwerking met de ouders uit te voeren. Ook kinderen die opvallend hoger presteren dan de norm, krijgen een op onderdelen aangepast programma.

In de zorg voor leerlingen onderscheiden we in het algemeen vier fasen:

- signalering/opsporen van risicoleerlingen;
- diagnostisering/doen van nader onderzoek;
- remediëring/speciale begeleiding;
- evaluatie van die speciale begeleiding.

In samenwerking met de internationale school, zowel de klassedocent als de remedial teacher, wordt de betreffende leerling begeleid.

Problemen doen zich met name op de volgende gebieden voor:

- taalachterstand als gevolg van meertaligheid;
- taalproblemen veroorzaakt door een partiëel defect (dyslectie);
- taalachterstand ten gevolge van overplaatsing en/of afwezigheid.

In de volgende paragrafen volgt een beschrijving van de concretisering van deze fasen bij ons op school.

3.4.2 Signalering

We hanteren het volgende toetschema, dat is opgesteld overeenkomstig aanwijzingen in de handleidingen:

Leerstofgebied	Toets	Groep	NTC richting
Taal	Taaltoets alle kinderen - Onderbouw	1 t/m 4	R2, R3
	Taaltoets alle kinderen - Bovenbouw	5 t/m 8	R2, R3
	Taalschaal	4 t/m 6	R1, R2
Spelling	SVS 1	3 en 4	R1, R2
	SVS 2	5 en 6	R1, R2
	SVS 3	7 en 8	R1,R2
Woordenschat	Woordenschattoets 1	3 en 4	R1,R2, eventueel R3
	Leeswoordenschat	5 t/m 8	R1,R2, eventueel R3
Technisch lezen	AVI leestoetsen	3 t/m 6 (tot niveau AVI 8 bereikt is)	R1, R2, eventueel R3
Begrijpend lezen	Lezen met begrip 1	3 en 4	R1, R2

Een methodeonafhankelijke toets brengt de opbrengst van het onderwijs in beeld. Daarom moet een leerling worden getoetst op het niveau waarop hij les krijgt. Richting 1 kinderen zijn daarin vergelijkbaar met de Nederlandse situatie. Voor NTC Richting 2 kinderen, zal meestal gelden dat een toets van één of twee jaar lager wordt afgenomen.

3.4.3 Diagnosticering

Wij diagnosticeren de leerlingen die in de Cito-toets op D- of E-niveau presteren.

Taaldomein	Toets	Groep	NTC Richting
Taalontwikkeling	Taaltoets Alle Kinderen	1 t/m 8	R1, R2, R3
Woordenschat	Taaltoets Alle Kinderen	1 t/m 8	R1, R2, R3

3.4.4 Speciale begeleiding

Voor leerlingen die op D-niveau presteren is het afhankelijk van de uitkomsten van de diagnosticering of de leerkracht besluit om de informatie in de leerlingbespreking in te brengen. Leerlingen die op E-niveau presteren komen altijd in de leerlingbespreking aan de orde.

Indien blijkt dat naar aanleiding van de verzamelde informatie een handelingsplan noodzakelijk is, bespreken we deze informatie in een leerlingbespreking. In of naar aanleiding van de leerlingbespreking stellen we de diagnose vast, als uitgangspunt van het handelingsplan. Als we een handelingsplan opstellen, delen we dat mee aan de ouders.

In het handelingsplan staat aangegeven wat de vraagstelling is, welke leerdoelen we stellen voor een vooraf vastgestelde periode, met welke middelen en werkwijzen dit bereikt wordt en hoe we dit organiseren. De uitvoering van dit handelingsplan geschiedt in principe door de leerkracht in de groep, maar kan ook uitgevoerd worden door de leerling thuis in begeleiding van zijn ouder(s). Een handelingsplan bestrijkt in de meeste gevallen een periode van zes weken en kan na evaluatie verlengd worden.

In plaats van (of naast) individuele handelingsplannen werken we als dit mogelijk is ook met handelingsplannen voor een groep(je) leerlingen.

3.4.5 Evaluatie

Systematische toetsing en observatie vinden wij van belang om de ontwikkeling van de kinderen bij te houden en te beoordelen. Door een eventuele aanpassing van het onderwijsprogramma kan dit zo goed mogelijk op het kind worden afgestemd. Voor NTC Richting 1 en 2 speelt de vergelijking met leeftijdgenoten in Nederland een belangrijke rol. De klassikale toetsgegevens verzamelen we in een map per groep.

In het geval dat speciale begeleiding nodig is, kijken we na een van te voren vastgestelde periode of de speciale begeleiding effect heeft gehad en of voortzetting van speciale begeleiding wenselijk is. Dit kan in bepaalde gevallen in samenspraak gaan met medewerkers van de Stichting NOB. Handelingsplannen worden bewaard in het leerlingdossier.

3.5 Beleidsvoornemens

- richtlijn ontwikkelen over thematisch integreren van cultuuronderwijs in de NTC-lessen; daarnaast ook vermeerderd inspelen op de actualiteit bij cultuuronderwijs, voor de basisschoolleerlingen is Nieuwsbegrip daartoe een welkom middel, voor de oudere leerlingen zijn Nederlandse tijdschriften uiterst geschikt;
- het lezen bevorderen, daarbij gebruik makend van de paper 'Leesbevordering' van de Stichting NOB;
- structureel uitbreiden van zelfstandig werken;
- beleid ontwikkelen voor het leveren van zorg op maat voor elke leerling; dit geldt zowel voor zwakke als sterke leerlingen;
- structureel uitbreiden van computergebruik in de NTC-lessen;

Hoofdstuk 4 Onderwijskundig beleid in het voortgezet onderwijs

4.1 De onderbouw

4.1.1 Algemeen

In 2006 vervalt de tweede generatie kerndoelen voor de basisvorming en worden de kerndoelen voor de vernieuwde onderbouw van kracht. De vernieuwde onderbouw wil de versnippering en de overladenheid van de basisvorming tegengaan. Om deze reden zijn er minder kerndoelen geformuleerd. Het aantal kerndoelen voor Nederlands is bijvoorbeeld drastisch beperkt van 32 naar 10 kerndoelen. Bovendien zijn de nieuwe kerndoelen globaler geformuleerd zodat scholen meer vrijheid hebben om een eigen invulling aan deze kerndoelen te geven.

Daarnaast streeft de vernieuwde onderbouw naar meer samenhang tussen vakken.

Daarom is er geen sprake meer van vijftien vakken maar van zeven vak- en leergebieden: Nederlands, Engels, wiskunde, mens en natuur, mens en maatschappij, kunst en cultuur, bewegen en sport.

Nederlands speelt een belangrijke rol in alle vak- en leergebieden.

De belangrijkste kenmerken van het onderwijs in de onderbouw zijn:

- De leerling leert actief en in toenemende mate zelfstandig;
- De leerling leert samen met anderen;
- De leerling leert in samenhang;
- De leerling oriënteert zich;
- De leerling leert in een uitdagende, veilige en gezonde leeromgeving;
- De leerling leert in een doorlopende leerlijn.

Het onderwijs in het Nederlands wordt in de vernieuwde onderbouw als volgt gekarakteriseerd: Onderwijs in de Nederlandse taal heeft tot doel de taalvaardigheid van leerlingen te vergroten. Brede beheersing van de taal maakt het leerlingen mogelijk om intensief deel te nemen aan de verschillende aspecten van het maatschappelijk leven, nu en in de toekomst.

Taalverwerving en taalonderwijs in basis- en voortgezet onderwijs verlopen als het ware in cirkels: dezelfde inhoud komt in toenemende complexiteit en mate van beheersing aan de orde. Het onderwijs in Nederlandse taal in de onderbouw van het voortgezet onderwijs maakt deel uit van die concentrisch verlopende ontwikkeling en sluit daarbij aan bij wat de leerling in het basisonderwijs heeft bereikt.

De kern van het vak bestaat uit het verwerven, verwerken en presenteren van informatie en meer algemeen uit het leren communiceren met behulp van de Nederlandse taal.

Daarbij gaat het steeds om mengvormen van mondelinge en schriftelijke taalvaardigheid zoals een mondelinge presentatie die wordt ondersteund door geschreven teksten en beeldmateriaal. Omgaan met de computer als bron van informatie, als hulpmiddel en als communicatiemiddel is onlosmakelijk verbonden met de kern van het vak.

Strategische vaardigheden vormen een wezenlijk onderdeel: lees- en luisterstrategieën, het opstellen van spreek- en schrijfplannen voor communicatieve handelingen. Ook door bewustwording van het belang van conventies in het taalgebruik en van de mogelijkheden om met taal te ‘spelen’ breiden leerlingen hun taalgereedschap en hun repertoire uit.

Het onderwijs in de Nederlandse taal sluit aan bij het beheersingsniveau en de leefwereld van de leerling en breidt deze uit. Leerlingen worden uitgedaagd tot taalactiviteiten en ontwikkelen een positieve houding ten opzichte van andere vormen van taalgebruik.

De relatie met andere vakken en leergebieden is tweezijdig: gebruik van teksten en contexten uit andere leergebieden in het onderwijs in de Nederlandse taal en bewust werken aan taalonderwijs in het

onderwijs in andere leergebieden. De toepassing van taalvaardigheden in andere leergebieden is een belangrijk punt van aandacht en maakt deel uit van het taalbeleid voor de hele school. Daarnaast is er een inhoudelijke samenhang met het onderwijs in andere talen en in het leergebied Kunst en cultuur.

4.1.2 Kerndoelen onderbouw

Het Nederlands in de onderbouw wordt getypeerd door tien globaal beschreven kerndoelen:

1. De leerling leert zich mondeling en schriftelijk begrijpelijk uit te drukken.
2. De leerling leert zich te houden aan conventies (spelling, grammaticaal correcte zinnen, woordgebruik) en leert het belang van die conventies te zien.
3. De leerling leert strategieën te gebruiken voor het uitbreiden van zijn woordenschat.
4. De leerling leert strategieën te gebruiken bij het verwerven van informatie uit gesproken en geschreven teksten.
5. De leerling leert in schriftelijke en digitale bronnen informatie te zoeken, te ordenen en te beoordelen op waarde voor hemzelf en anderen.
6. De leerling leert deel te nemen aan overleg, planning, discussie in een groep.
7. De leerling leert een mondelinge presentatie te geven.
8. De leerling leert verhalen, gedichten en informatieve teksten te lezen die aan zijn belangstelling tegemoet komen en zijn belevingswereld uitbreiden.
9. De leerling leert taalactiviteiten (spreken, luisteren, schrijven en lezen) planmatig voor te bereiden en uit te voeren.
10. De leerling leert te reflecteren op de manier waarop hij zijn taalactiviteiten uitvoert en leert op grond daarvan en van reacties van anderen conclusies te trekken voor het uitvoeren van nieuwe taalactiviteiten.

In de meeste van de tien kerndoelen zijn de taalvaardigheden *geïntegreerd*. De kerndoelen 1, 2 en 3 hebben bijvoorbeeld betrekking op zowel schrijf- als spreek-situaties. Taalvaardigheid wordt in de vernieuwde onderbouw gezien als een mengvorm van mondelinge en schriftelijke taalvaardigheid. In taalsituaties combineer je met andere woorden zowel spreek-, luister-, lees- als schrijfvaardigheid. Geïsoleerd gebruik van een van de vaardigheden komt zelden voor.

Kerndoelen 3 en 4 laten zien dat Nederlands taalonderwijs tot doel heeft *strategieën* aan te leren. Woordenschatuitbreiding heeft met een apart kerndoel een belangrijke status gekregen binnen de tien kerndoelen. Bij kerndoel 4 staan strategieën centraal om informatie te verwerven uit gesproken en geschreven teksten. Deze informatievaardigheden gebruiken de leerlingen uiteraard niet alleen in het vak Nederlands maar hebben sterke verwantschap met alle andere vakken waarin leerlingen onderwijs volgen. Lees- en luisterstrategieën spelen in deze kerndoelen een cruciale rol.

Informatievaardigheden spelen niet alleen in kerndoel 4 maar ook in kerndoel 5 een prominente rol. In dit kerndoel worden schriftelijke en digitale bronnen genoemd. Leerlingen moeten getraind worden in het zoeken, het ordenen en het beoordelen van informatie op waarde voor henzelf en anderen. De persoonlijke inschatting van de waarde, het belang van de informatie – zowel voor jezelf als voor anderen – wordt expliciet in dit kerndoel genoemd. Een kritische omgang met informatie wordt hier gepropageerd.

In de kerndoelen 6 en 7 worden de *mondelinge tekstsoorten* genoemd waarin de leerlingen getraind moeten worden: deelnemen aan overleg, planning, discussie in een groep, en het geven van een mondelinge presentatie.

Kerndoel 8 gaat in op het lezen van zowel *fictie* als *non-fictie*. Ook noemt het kerndoel een criterium voor de keuze van teksten: de teksten moeten tegemoetkomen aan de belangstelling van de leerling én zijn belevingswereld uitbreiden.

Kerdoel 9 en 10 benoemen de *metacognitieve vaardigheden* die bij alle overige kerndoelen gebruikt kunnen worden: een planmatige aanpak van taalactiviteiten en beter de taal leren door te reflecteren op taalactiviteiten.

4.1.3 Didactische aanwijzingen voor de onderbouw

De tien kerndoelen voor Nederlands in de onderbouw en de karakteristiek van het vak laten drie duidelijke tendensen zien. Nederlands wordt allereerst gezien als een praktisch vak: taal moet je gewoon doen. Daarnaast wordt Nederlands gezien als een belangrijk gereedschap bij het onderwijs in andere vakken op school. Tot slot: de kerndoelen zijn dusdanig globaal geformuleerd dat de school een bepaalde mate van vrijheid heeft bij de invulling van het taalonderwijs.

We geven enkele tips om het onderwijs Nederlands in de onderbouw zoveel mogelijk tot zijn recht te laten komen volgens de formeel gestelde kaders.

- Besteed zo vroeg mogelijk in het eerste leerjaar van de onderbouw aandacht aan de conventies (spelling, grammaticaal correcte zinnen, woordgebruik). Vestig voortdurend de aandacht op deze conventies als leerlingen schrijven en spreken.
- Combineer bij opdrachten zoveel mogelijk taalvaardigheden: een interessante leestekst kan bijvoorbeeld aanleiding geven tot een gesprek of een discussie en vervolgens tot een schrijfpdracht. Voordeel: leerlingen zijn ingevoerd in het onderwerp en oefenen taalvaardigheid in samenhang.
- Bied een duidelijke strategie aan voor het uitbreiden van woordenschat. Hang deze aanpak op een zichtbare plaats in het lokaal zodat leerlingen er bij iedere taalsituatie gebruik van kunnen maken. Bijvoorbeeld:
 - Zoek afbeeldingen in de tekst die het onbekende woord verklaren.
 - Zoek bekende delen in het onbekende woord die de betekenis van het hele woord verklaren.
 - Zoek een synoniem van het onbekende woord in de tekst.
 - Zoek een omschrijving van het onbekende woord in de tekst.
 - Zoek voorbeelden in de tekst die het onbekende woord verduidelijken.
 - Zoek tegenstellingen in de tekst die de betekenis van het onbekende woord verduidelijken.
- Laat enkele aanpakken zien om nieuwe woorden te oefenen en te leren onthouden. Bijvoorbeeld:
 - een woordweb maken (zie ook de woordenschat didaktiek van Verhallen en Van den Nulft (www.metwoordenindeweer.com));
 - kapstokken maken: een onbekend woord koppelen aan een bekend woord dat er bij hoort (hond – muilkorf);
 - kaarten maken: schrijf een onbekend woord op een kaartje en de betekenis op de achterkant.
- Voor het verwerven van informatie uit gelezen en gesproken teksten zijn er verschillende aanpakken zoals:
 - globaal/verkenkend/scannend;
 - intensief;
 - zoekend/gericht lezen;
 - studerend/aandachtig.
- Laat leerlingen teksten (fictie en non-fictie) in het Nederlands kiezen die zij interessant vinden. Gebruik deze teksten in de klas om het lezen, schrijven, spreken en luisteren te oefenen.

- Stimuleer overleg tussen leerlingen bij het maken van een opdracht. Niet alleen gebruiken leerlingen dan de Nederlandse taal, ook leren ze van elkaar.
- Vraag de mening van de leerling. Wat vinden ze leuk om te doen met taal? Laat ze zelf eventueel een taalles voorbereiden en uitvoeren.
- Bied een vaste aanpak aan voor het uitvoeren van luister- en leestaken. Gebruik bijvoorbeeld de OVUR-aanpak:
 - Oriëntatie op de taak
 - Om wat voor tekst gaat het?
 - Hoe moet ik luisteren/lezen?
 - Voorbereiding
 - Waarover gaat de tekst (voorkennis activeren)?
 - Wat verwacht ik ervan?
 - Wat wil ik te weten komen?
 - Uitvoering
 - Begrijp ik de inhoud: de woorden, de tekstverbanden, de belangrijkste informatie?
 - Begrijp ik de bedoeling van de spreker/schrijver?
 - Reflectie
 - Heb ik de tekst begrepen?
 - Heb ik voldoende informatie gekregen?
 - Heb ik de lees- of luistertaak goed aangepakt?
- Bied een vaste aanpak aan voor het uitvoeren van spreek- en schrijftaken. Gebruik ook hier bijvoorbeeld de OVUR-aanpak:
 - Oriëntatie op de taak
 - Wat is het doel van de spreek- of schrijftaak?
 - Voor welk publiek is de spreek- of schrijftaak bedoeld?
 - Voorbereiding
 - Wat heeft allemaal met mijn onderwerp te maken (brainstormen)?
 - Wat weet ik zelf al over het onderwerp (voorkennis activeren)?
 - Welke informatie heb ik nog nodig?
 - Uitvoering
 - Hoe stem ik de keuze van informatie af of mijn spreek- of schrijfdoel en het publiek?
 - Zijn mijn woordkeus en formulering duidelijk genoeg?
 - Is mijn tekst duidelijk opgebouwd?
 - Heb ik (bij een schrijfp opdracht) een correcte spelling toegepast?
 - Reflectie
 - Heb ik mijn doel bij dit publiek bereikt?
 - Heb ik de spreek- of schrijftaak goed aangepakt?

4.2 Leerlijn van onderbouw naar IGCSE Dutch First Language naar IB-A1

4.2.1 Taalsituatie op de locatie

Het schoolvak Nederlands is geen regulier onderdeel van het onderwijsleeraanbod op International School Moshi, noch op Braeburn School Arusha. De International School Moshi is echter flexibel wat de keuze van de vakken betreft; de leerlingen hebben de mogelijkheid om IGCSE Dutch First Language en IB Dutch A1, A2 en B te volgen, zowel op Standard als op Higher level.

De NTC lessen worden doorgaans na het dagprogramma van de internationale school gegeven. In uitzonderlijke gevallen kunnen de lessen ook tijdens het officiële curriculum plaatsvinden, afhankelijk van de beschikbaarheid van de leerlingen.

4.2.2 Beginsituatie van de leerlingen

De Nederlandstalige leerlingen volgen het basisonderwijs tot hun twaalfde jaar. Van het twaalfde tot het zestiende jaar volgen ze de *secondary school* en het pre-IB onderwijs. Vanaf het zestiende tot het achttiende jaar worden leerlingen opgeleid voor het IB-examen.

Wanneer we een vergelijking willen maken met het Nederlandse onderwijs dan kunnen we stellen dat onze leerlingen vanaf hun twaalfde (ze zitten dan in S2 op ISM) tot hun veertiende jaar de onderbouw doorlopen. Als ze vijftien jaar zijn (de leerlingen zitten dan in S4) komt er een toespitsing op het IGCSE-examen Dutch First Language en de voorbereiding op het IB-programma. Vanaf het zestiende jaar volgen ze het IB-programma voor Nederlands.

In verreweg de meeste gevallen is voor de groep leerlingen die bovenstaande leerweg volgt het Nederlands de moedertaal. De ouders zijn Nederlandstalig en in de thuissituatie is Nederlands de voertaal. Terugkeer naar Nederland bijvoorbeeld voor verdere studie is het uitgangspunt in onze onderwijssituatie. In de meeste gevallen hebben de leerlingen Nederlandstalig basisonderwijs (volledig of NTC) achter de rug. De leerkrachten constateren op drie terreinen tekorten bij de leerlingen:

- mondelinge taalvaardigheid, de woordenschat- en begripsontwikkeling;
- de spelling;
- de grammaticale kennis (met name zinsontleding).

Bij de mondelinge taalvaardigheid, woordenschat- en begripsontwikkeling is juist het kunnen gebruiken en begrijpen van nieuwe woorden en begrippen die voorkomen in de alledaagse leefomgeving (op straat, in de media, met vrienden) voor deze groep leerlingen een probleem.

Eveneens problematisch is de beheersing van de correcte spelling en de grammaticale kennis. Voor een correcte werkwoordspelling is de beheersing vereist van een aantal grammaticale en taalkundige begrippen, met name: het onderwerp, de persoonsvorm, het hulpwerkwoord, het voltooid deelwoord, het enkelvoud, het meervoud, de tegenwoordige, de verleden en de voltooid tijd, korte klanken, lange klanken, klinkers en medeklinkers. Een combinatie van spelling- en grammaticaonderwijs is dan ook aan te raden. Grammaticale kennis dient hierbij de spellingvaardigheid die van belang is in de schriftelijke communicatie met anderen.

4.2.3 Opbouw van de leerlijn onderbouw – IGCSE First Language Dutch – IB-examen A1

De leerlijn onderbouw – IGCSE – IB-examen A1/A2 is als volgt opgezet. De eerste drie jaar van de leerlijn worden besteed aan het realiseren van (zoveel mogelijk) doelen van de Nederlandse onderbouw met, waar nodig, specifieke ondersteuning op het gebied van woordenschat- en begripsontwikkeling en spelling. De reden voor dit accent op de onderbouw is dat voor de leerling de mogelijkheid tot aansluiting op het Nederlandse vervolgonderwijs open moet blijven in het geval er binnen of direct na deze eerste leerjaren terugkeer naar Nederland plaatsheeft. Het derde jaar in de leerlijn vormt het scharnier tussen de onderbouw en IB. Doelen uit de onderbouw worden geselecteerd op hun waarde als voorbereiding op het IGCSE-examen en in het vierde leerjaar worden die verder verdiept. Het gaat met name om de onderdelen Lees- en Schrijfvaardigheid die zeer belangrijk zijn in het IGCSE-onderwijs. Daarnaast wordt ook extra veel aandacht besteed aan het onderdeel Fictie als voorbereiding op het IB-programma. Daardoor wijkt dit vierde leerjaar af van een vierde leerjaar havo/vwo zoals dat in Nederland wordt ingevuld. In de laatste twee jaar van de leerlijn wordt het IB-examenprogramma gerealiseerd.

We schetsen eerst het IGCSE-examenprogramma en vervolgens het IB-examenprogramma. Daarna wordt de opbouw van het programma onderbouw - IB A1, de eigenlijke leerlijn, geschetst in de vorm van schema's en toelichting.

We sluiten af met didactische aanwijzingen en suggesties voor specifieke ondersteuning voor de leerlingen en te gebruiken materialen.

a) Het IGCSE-examenprogramma

Het International General Certificate of Secondary Education (IGCSE)-onderwijs is een internationale variant op het Britse voortgezet onderwijs, dat met het diploma GCSE wordt afgesloten. Het IGCSE-onderwijs wordt doorgaans gegeven aan leerlingen van elf tot zestien jaar op Britse internationale scholen.

De examens voor het IGCSE-onderwijs worden apart afgenomen en leiden tot het IGCSE-certificaat. Aanvullend op het Ordinary- of O-level van het (I)GCSE, kan een leerling certificaten halen op het Advanced of A-level (AICE). Het O-niveau is te vergelijken met het niveau van de Nederlandse havo. Wie de nodige certificaten op A-niveau heeft gehaald, wordt vaak geaccepteerd door het universitair onderwijs in Nederland.

Het centraal schriftelijk eindexamen wordt aangeleverd vanuit Cambridge en bestaat uit twee afzonderlijke onderdelen: Paper 1: Reading en Paper 2: Writing.

b) Het IB-examenprogramma A1 - Higher en Standard

Het A-1 programma van het Internationale Baccalaureaat is een overwegend literair programma. De leerlingen bestuderen deels door de school voorgeschreven werken uit de wereldliteratuur en de eigen literatuur; deels kunnen ze zelf een keus maken uit twee groslijsten die zijn samengesteld door het hoofdbureau van het IB, de zogenoemde Prescribed Booklist (PBL) en de Prescribed World Literature list (PWL). De literatuurlijst waarover de leerlingen examen doen, is opgesplitst in vier groepen. Voor elk van de groepen geldt een andere eis wat betreft de samenstelling. Over elk van de vier groepen worden de leerlingen centraal schriftelijk dan wel mondeling geëxamineerd. Het mondelinge examen telt voor dertig procent, het schriftelijke deel telt voor zeventig procent van het examencijfer.

De mondelinge taalvaardigheid maakt dus een bescheiden deel uit van het IB-programma. Leerlingen moeten minimaal twee mondelinge taaltaken uitgevoerd hebben. Beiden liggen in de vorm vast. Higher- en Standard- niveau verschillen alleen in het aantal te lezen werken (15, resp. 11).

De eindtermen:

A-1 Higher

- Groep 1: drie werken (in vertaling) uit de PWL die niet tot de moedertaal van de kandidaat behoren.
- Groep 2: vier werken uit de PBL, elk werk uit een ander genre en van een andere auteur.
- Groep 3: drie werken uit de PBL van hetzelfde genre; een werk uit de PWL, in hetzelfde genre als de overige werken uit groep 3.
- Groep 4: drie werken vrij naar keuze uit de Nederlandstalige literatuur; een werk uit de wereldliteratuur vrij naar keuze van de docent. Deze werken moeten op grond van een of ander aspect met elkaar verbonden zijn.

A-1 Standard

- Groep 1: drie werken (in vertaling) uit de PWL die niet tot de moedertaal van de kandidaat behoren.
- Groep 2: twee werken uit de PBL, elk werk uit een ander genre en van een andere auteur.
- Groep 3: twee werken uit de PBL van hetzelfde genre; een werk uit de PWL in hetzelfde genre als de overige werken uit groep 3;
- Groep 4: twee werken uit de Nederlandstalige literatuur vrij naar keuze van de docent;

een werk uit de wereldliteratuur vrij naar keuze. De drie werken moeten op grond van een of ander aspect met elkaar verbonden zijn.

De inhoud van het examen

Het *centraal schriftelijk examen* bestaat uit:

- het schrijven van een essay aan de hand van een gegeven vraagstelling over de gelezen boeken uit groep 3;
- het schrijven van een commentaar naar aanleiding van een gegeven literaire tekst aan de hand van enkele korte richtvragen.

Het *mondeling examen* bestaat uit:

- een gesprek over een gegeven fragment uit een van de werken uit groep 2. De leerling krijgt twintig minuten tijd waarin hij of zij de tekst met een aantal richtvragen kan voorbereiden. De duur van het examen is vijftien minuten. Dit examen geldt tevens als examen voor de mondelinge taalvaardigheid. Het wordt beoordeeld op: taalgebruik, kennis van het werk, kwaliteit van de inhoud en het literaire inzicht van de kandidaat;
- in het kader van de beoordeling van de mondelinge taalvaardigheid moet de leerling een presentatie houden over een onderwerp naar keuze, gebaseerd op een of meerdere werken uit groep 4.

Het Selftaught Programme

In de inleiding van dit hoofdstuk gaven we al aan dat op de meeste scholen het vak Nederlands geen regulier deel van het onderwijsleeraanbod is. Leerlingen kunnen in dat geval het IB Selftaught Programme volgen. Dit houdt in dat ze het vak Nederlands als Dutch A1 Standard geheel zelfstandig doorlopen. Het IBO wil leerlingen in alle gevallen de mogelijkheid geven om examen te doen in hun moedertaal, ook als er geen docent beschikbaar is. Wel bestaat er voor deze leerlingen een mogelijkheid om begeleiding op afstand te krijgen via de Stichting IBID. Informatie over deze stichting is te vinden op de website www.stichtingibid.org, of via de Stichting NOB.

c) Opbouw van de leerlijn van onderbouw naar IGCSE First Language Dutch naar IB A1 Standard

De leerinhouden

Leesvaardigheid

Aspecten	Onderbouw 1	Onderbouw 2	Leerjaar 3	Leerjaar 4	IB
1. Tekstsoorten + kenmerken	- vraaggesprek - instructie - naslagwerk - kranten-/tijdschriftartikel - reclametekst - schoolboektekst ²	- vraaggesprek - kranten-/tijdschriftartikel - reclametekst - schoolboektekst - gegevensbestand	- kranten/tijdschriftartikel - gegevensbestand - vraaggesprek	- kranten-/tijdschriftartikel - literaire recensie - vraaggespreken met schrijvers.	- kranten-/tijdschriftartikel (als achtergrondtekst bij literatuur) - literaire recensie
2. Strategische vaardigheden	- woordenschatuitbreiding - buitenkant tekst bestuderen	- woordenschatuitbreiding - buitenkant tekst bestuderen	- woordenschatuitbreiding - buitenkant tekst bestuderen	- woordenschatuitbreiding - studierend lezen - OVUR-principe	- toepassen strategische vaardigheden op achtergrondteksten bij literatuur

² Hoewel de schoolboeken voor deze groep leerlingen in een andere taal geschreven zullen zijn, is het toch zinnig, in verband met de aansluiting in Nederland enige aandacht te schenken aan de structuur van Nederlandstalige schoolboekteksten

	<ul style="list-style-type: none"> - intensief/ globaal/ zoekend lezen - reflecteren op aanpak en resultaat 	<ul style="list-style-type: none"> intensief/zoekend/ globaal lezen - studerend lezen - reflecteren op aanpak en resultaat 	<ul style="list-style-type: none"> - intensief/ zoekend/globaal lezen - studerend lezen - reflecteren op aanpak en resultaat 	toepassen	
3.Communicatieve vaardigheden	<ul style="list-style-type: none"> - feiten, meningen en voorbeelden onderscheiden 	<ul style="list-style-type: none"> - feiten - mening - voorbeelden - middel/doel - oorzaak/gevolg onderscheiden 	<ul style="list-style-type: none"> - feiten - mening - voorbeelden - middel/doel - oorzaak/gevolg onderscheiden - samenvatten - argumenten herkennen - tekst beoordelen 	<ul style="list-style-type: none"> - samenvatten - argumenten herkennen - tekst beoordelen 	<ul style="list-style-type: none"> - toepassen van communicatieve vaardigheden op achtergrondteksten bij literatuur

Toelichting:

De eerste twee leerjaren worden ingevuld door de kerndoelen van de onderbouw waarbij de taken en vaardigheden over de leerjaren zijn verdeeld volgens het principe van opklimmende moeilijkheidsgraad. In leerjaar 3 en 4 wordt toegespitst op het komende IB-programma. Kranten- en tijdschriftartikelen worden in toenemende mate behandeld in de vorm van achtergrondteksten ten dienste van het literatuuronderwijs met als specifieke verdieping de literaire recensie; vraaggesprekken worden toegespitst op vraaggesprekken met schrijvers. Van de strategische en communicatieve vaardigheden worden diegene geselecteerd die het meest van belang zijn voor het lezen van achtergrondteksten in het literatuuronderwijs. In de twee jaren van het IB-programma staat het lezen geheel in het perspectief van het IB-examen. Vanwege de dagelijkse buitenlandse omgeving wordt in de eerste vier leerjaren woordenschatuitbreiding benadrukt.

Mondelinge taalvaardigheid

Aspecten	Onderbouw 1	Onderbouw 2	Leerjaar 3	Leerjaar 4	IB
1. Tekstsoorten + kenmerken	<ul style="list-style-type: none"> - tweegesprek - instructie en uitleg - nieuwsbericht - reclameboodschap 	<ul style="list-style-type: none"> - tweegesprek - informatieve programma's - nieuwsbericht - reclameboodschap - spreekbeurt 	<ul style="list-style-type: none"> - tweegesprek - spreekbeurt - discussie 	<ul style="list-style-type: none"> - tweegesprek - spreekbeurt - discussie - debat 	<ul style="list-style-type: none"> - tweegesprek (als mondeling examen) - spreekbeurt (als presentatie literatuur)
2. Strategische vaardigheden	<ul style="list-style-type: none"> - brainstormen - non-verbale middelen hanteren - selectief luisteren en kijken - reflecteren op aanpak en resultaat 	<ul style="list-style-type: none"> - informatie selecteren, ordenen en verwerken - hoofdlijnen uitzetten - selectief luisteren en kijken, en samenvatten - formeel/informeel taalgebruik onderscheiden - reflecteren op aanpak en resultaat 	<ul style="list-style-type: none"> - informatie selecteren, ordenen en verwerken - hoofdlijnen uitzetten - selectief luisteren en kijken, en samenvatten - formeel/informeel taalgebruik onderscheiden - reflecteren op aanpak en resultaat 	<ul style="list-style-type: none"> - informatie selecteren, ordenen en verwerken - hoofdlijnen uitzetten - OVUR-principe toepassen 	<ul style="list-style-type: none"> - toepassen strategische vaardigheden op presentatie en mondeling examen
3. Communicatieve vaardigheden	<ul style="list-style-type: none"> - informatie vragen - informatie geven - eigen mening geven 	<ul style="list-style-type: none"> - informatie vragen - informatie geven - eigen mening geven - overtuigen 	<ul style="list-style-type: none"> - informatie geven - eigen mening geven - overtuigen - argumenteren 	<ul style="list-style-type: none"> - informatie geven - eigen mening geven - argumenteren 	<ul style="list-style-type: none"> - toepassen communicatieve vaardigheden op presentatie en mondeling examen

Toelichting:

De eerste twee leerjaren worden ingevuld door de kerndoelen voor de onderbouw waarbij de taken en vaardigheden over de leerjaren zijn verdeeld volgens het principe van opklimmende moeilijkheidsgraad. In leerjaar 3 en 4 wordt toegespitst op het komende IB-programma. Het tweegesprek wordt in toenemende mate gericht op het voeren van een dialoog over literatuur in het mondeling examen; de spreekbeurt op het houden van een presentatie over een meestal literair onderwerp. De strategische en communicatieve vaardigheden worden geselecteerd op hun belang voor het spreken over literatuur in de vorm van een tweegesprek of een presentatie.

Schrijfvaardigheid

Aspecten	Onderbouw 1	Onderbouw 2	Leerjaar 3	Leerjaar 4	IB
1. Tekstsoorten + kenmerken	<ul style="list-style-type: none"> - brief (informeel) - formulier - advertentie 	<ul style="list-style-type: none"> - brief (informeel) - verslag 	<ul style="list-style-type: none"> - brief (formeel) - verslag - werkstukje - betoog 	<ul style="list-style-type: none"> - verslag - uiteenzetting, beschouwing, betoog - commentaar 	<ul style="list-style-type: none"> - overtuigend, beschouwend en vergelijkend essay over literatuur - commentaar op literatuur
2. Strategische vaardigheden	<ul style="list-style-type: none"> - brainstormen - reflecteren op aanpak en resultaat 	<ul style="list-style-type: none"> - informatie selecteren, ordenen en verwerken - hoofdlijnen uitzetten - formeel/informeel taalgebruik hanteren - reflecteren op aanpak en resultaat 	<ul style="list-style-type: none"> - informatie selecteren, ordenen en verwerken - hoofdlijnen uitzetten - formeel/informeel taalgebruik hanteren - reflecteren op aanpak en resultaat 	<ul style="list-style-type: none"> - informatie selecteren, ordenen en verwerken - hoofdlijnen uitzetten - formeel/informeel taalgebruik hanteren - OVUR-principe toepassen 	<ul style="list-style-type: none"> - toepassen strategische vaardigheden op het schrijven over literatuur
3. Communicatieve vaardigheden	<ul style="list-style-type: none"> - tekstverwerker gebruiken - opbouw aanbrengen - informatie geven - spelling werkwoorden - zinsbouw 	<ul style="list-style-type: none"> - tekstverwerker gebruiken - opbouw aanbrengen - informatie geven - overtuigen - spelling - zinsbouw 	<ul style="list-style-type: none"> - tekstverwerker gebruiken - opbouw aanbrengen - informatie geven - overtuigen - argumenteren - spelling - zinsbouw - tekst verzorgen 	<ul style="list-style-type: none"> - opbouw aanbrengen - informatie geven - argumenteren - tekstverzorging - spelling - zinsbouw 	<ul style="list-style-type: none"> - toepassen communicatieve vaardigheden op het schrijven over literatuur

Toelichting:

De eerste twee leerjaren worden ingevuld door de kerndoelen voor de onderbouw waarbij de taken en vaardigheden over de leerjaren zijn verdeeld volgens het principe van opklimmende moeilijkheidsgraad. In leerjaar 3 en 4 wordt toegespitst op het komende IB-programma. Het schrijven van een verslag wordt gericht op leesverslagen ten dienste van het literatuuronderwijs. Essays en commentaar schrijven doen hun intrede en worden in toenemende mate gericht op het schrijven over literatuur. De strategische en communicatieve vaardigheden worden geselecteerd op hun belang voor het schrijven over literatuur in de vorm van een essay of commentaar. In de twee jaren van het IB-programma staat het schrijven geheel in het perspectief van het IB-examen. Vanwege de dagelijkse buitenlandse omgeving zijn in de eerste vier leerjaren spelling en zinsbouw apart benadrukt.

Fictie/Literatuur

Aspecten	Onderbouw 1	Onderbouw 2	Leerjaar 3	Leerjaar 4	IB
1. Tekstsoorten + kenmerken	- dagboek - gedicht - roman/verhaal - stripverhaal	- dagboek - gedicht - roman/verhaal - stripverhaal	- dagboek - gedicht - roman/verhaal - film - tv-serie - toneel	- dagboek - gedicht - roman/verhaal - toneel	- dagboek - gedicht - roman/verhaal - toneel
2. Strategische vaardigheden	- kiezen van een fictiewerk - reflecteren op aanpak en resultaat	- kiezen van een fictiewerk - reflecteren op aanpak en resultaat	- kiezen van een fictiewerk - reflecteren op aanpak en resultaat	- kiezen van een fictiewerk - OVUR-principe toepassen	- toepassen strategische vaardigheden op gelezen literaire werken
3. Communicatieve vaardigheden	- relatie leggen tussen fictie en werkelijkheid - benoemen van: personages, tijd/plaats, thema - reactie geven	- relatie leggen tussen fictie en werkelijkheid - benoemen van: personages, tijd/plaats, thema - reactie geven	- relatie leggen tussen fictie en werkelijkheid - benoemen van: personages, tijd/plaats, thema - reactie geven	- relatie leggen tussen fictie en werkelijkheid - benoemen van: personages, tijd/plaats, thema - het werk plaatsen in een cultuur-historische en thematische context - reactie geven	- toepassen communicatieve vaardigheden op gelezen literaire werken

Toelichting:

In de onderbouw komen alle genres aan de orde. In het derde en vierde leerjaar wordt toegespitst op de - per traditie - literaire genres die ook centraal staan in het IB-programma. Tot aan het IB-programma zijn gelezen of bekeken fictiewerken zo veel mogelijk van Nederlandse bodem; in de laatste twee IB-jaren worden ook werken uit de wereldliteratuur gelezen. De strategische en communicatieve vaardigheden die nodig zijn voor het lezen van fictie/literatuur zijn in alle leerjaren dezelfde met uitzondering van de vaardigheid om werken te plaatsen in hun literair-historische en thematische context, die al wordt voorbereid in het vierde leerjaar. In de twee jaren van het IB-programma staat het lezen van literatuur geheel in het perspectief van het IB-examen.

4.2.4 Didactische aanwijzingen

In de kerndoelen voor de onderbouw is in kerndoel 9 expliciet sprake van een planmatige voorbereiding en uitvoering van de volgende taalactiviteiten: spreken, luisteren, schrijven en lezen. Daarbij kunnen de receptieve vaardigheden (lezen en luisteren/kijken) en de productieve vaardigheden (spreken en schrijven) onderscheiden worden.

Om te beginnen herhalen we hier de suggesties uit de eerdere hoofdstukken aangaande de OVUR-aanpak (oriëntatie, voorbereiding, uitvoering en reflectie) en vervolgens geven we in aansluiting daarop verdere aanwijzingen.

Lees-, luister- en kijktaken:

- Oriëntatie op de taak - Voorbereiding - Uitvoering	- Om wat voor tekst gaat het? - Hoe moet ik luisteren/lezen? - Waarover gaat de tekst (voorkennis activeren)? - Wat verwacht ik ervan? - Wat wil ik te weten komen? - Begrijp ik de inhoud: de woorden, de tekstverbanden, de belangrijkste

- Reflectie
 - informatie?
 - Begrijp ik de bedoeling van de spreker/schrijver?
 - Heb ik de tekst begrepen?
 - Heb ik voldoende informatie gekregen?
 - Heb ik de lees- of luistertaak goed aangepakt?

In de laatste twee jaar van de leerlijn dienen de leerlingen de leesvaardigheid toe te passen op de achtergrondliteratuur, zoals recensies en onderdelen uit de cultuur/literatuur-geschiedenis die ze gebruiken voor hun mondelinge presentaties of voor het mondeling en schriftelijk literatuurexamen. Het is in de laatste twee jaar van deze leerlijn eveneens van belang om de kijk- en luistervaardigheid toe te passen op de minimaal vijf uit te voeren taaltaken voor het IB-examen. In de examenvoorschriften staan de criteria vermeld waarop de leerlingen beoordeeld moeten worden.

Spreek- en schrijftaken:

- Oriëntatie op de taak
 - Wat is het doel van de spreek- of schrijftaak?
 - Voor welk publiek is de spreek- of schrijftaak bedoeld?
- Voorbereiding
 - Wat heeft allemaal met mijn onderwerp te maken (brainstormen)?
 - Wat weet ik zelf al over het onderwerp (voorkennis activeren)?
 - Welke informatie heb ik nog nodig?
- Uitvoering
 - Hoe stem ik de keuze van informatie af op mijn spreek- of schrijfdoel en het publiek?
 - Zijn mijn woordkeus en formulering duidelijk genoeg?
 - Is mijn tekst duidelijk opgebouwd?
 - Heb ik (bij een schrijfo opdracht) een correcte spelling toegepast?
- Reflectie
 - Heb ik mijn doel bij dit publiek bereikt?
 - Heb ik de spreek- of schrijftaak goed aangepakt?

In de laatste twee jaar van deze leerlijn is het van belang de spreekvaardigheid toe te passen op de minimaal vijf uit te voeren taaltaken voor het IB-examen. In de examenvoorschriften staan de criteria vermeld waarop de leerlingen beoordeeld moeten worden.

Het schrijfonderwijs wordt in de laatste twee jaar van de leerlijn toegespitst op het schrijven van een commentaar op een literaire tekst op het schriftelijk examen en het schrijven van een (kort) essay over een literaire tekst aan de hand van gegeven richtvragen, eveneens op het schriftelijk examen.

Fictie/literatuur

In de onderbouw kan het accent komen te liggen op de kennismaking met literatuur, het onderscheiden van kenmerken van literaire werken en het leren kiezen van literaire werken. Daarnaast is het mogelijk aandacht te besteden aan elementen uit de verhaalanalyse zoals de relatie tussen literatuur en werkelijkheid, tijd, plaats, thema en personages te behandelen om daarmee adequater een onderbouwd oordeel te kunnen geven over het literaire werk.

De aspecten dienen dus het onderbouwen van een oordeel over een fictiewerk.

In de laatste twee jaar van de leerlijn zal het accent van het fictie-onderwijs liggen op het schrijven en het mondeling presenteren van ideeën en opvattingen over gelezen literaire werken.

Voor de leerjaren 1 tot en met 3 gelden dezelfde didactische aanwijzingen als voor de onderbouw in het Nederlandse onderwijs (zie 4.1.3).

In leerjaar 4 wordt het accent van het programma meer verschoven naar de literaire analyse.

In het IB programma voor Dutch A1 ligt het accent op het schriftelijk en mondeling analyseren en beoordelen van primaire en secundaire Nederlandse- en wereldliteratuur.

Het gedetailleerde programma met doelen, eisen, beoordelingscriteria en specifieke didactische aanwijzingen is te vinden in de *Language A1 Guide* van het IBO. Deze gids is op aanvraag verkrijgbaar bij de Stichting NOB of te downloaden van de IBO site: www.ibo.org.

Woordenschatonderwijs

Bij dit alles zijn de volgende strategische stappen van belang wanneer leerlingen in aanraking komen met onbekende woorden en begrippen:

1. het woord overslaan en verder lezen om te zien of het woord uitgelegd wordt; heeft dit geen resultaat, dan;
2. nagaan of de woordbetekenis valt op te maken uit de context; heeft dit geen resultaat, dan;
3. nagaan of delen van het woord voldoende aanwijzingen geven om de betekenis ervan te kunnen raden; heeft dit geen resultaat, dan;
4. iemand anders (leerkracht, medeleerling, ouders) de betekenis van het woord vragen; heeft dit geen resultaat, dan;
5. de betekenis van het woord opzoeken in een woordenboek of encyclopedie.

De kern van een goede woordenschatdidactiek kan worden aangeduid met de begrippen *aanbod*, *structuur*, *oefening*, *productie*. Het gaat er daarbij niet om er zoveel mogelijk woorden in te laten stampen maar om een aantal welbewust geselecteerde nieuwe woorden en betekenissen in te passen in de aanwezige kennis bij de leerling.

Aanbod. De docent kan ervoor zorgen dat de leerlingen de te verwerven woorden een aantal keren op verschillende manieren in diverse zinnen in verschillende contexten tegenkomen.

Structuur. Het woord wordt in verband gebracht met verwante begrippen, overkoepelende begrippen en met details.

Oefening. Als de leerling de nieuwe woorden actief dient te beheersen en de betekenis en de structuur van het woord zijn niet eenvoudig, dan is oefening noodzakelijk. Daarvoor zijn verschillende soorten opdrachten geschikt zoals: 'plaats in de goede volgorde', 'wat hoort in welk rijtje thuis'. Onderling overleg is hierbij stimulerend.

Productie. De leerlingen moeten in een productieve oefening of taak tonen dat ze de nieuwe woorden verworven hebben. Afwachten totdat op een proefwerk blijkt dat dit niet het geval is, is voor leerling en leerkracht frustrerend.

Voor het kunnen hanteren van de correcte spelling is het gebruik van een computerprogramma waarbij de leerling op zijn eigen niveau en met zijn eigen problemen kan insteken een ideaal hulpmiddel. Zo kunnen de leerlingen de spellingcategorieën waarmee ze moeilijkheden hebben, oefenen op het computerprogramma spelling van Taal actief.

Het effect van onderwijs in de traditionele zinsontleding op een goede zinsbouw is gering. Maar natuurlijk is grammaticale correctheid bij het produceren van teksten belangrijk. Dat betekent dat vooral aandacht geschonken aan en geoefend moet worden met:

- hoofdkenmerken van woordvolgorde in hoofd- en bijzinnen;
- volgorde van werkwoorden in de zin;
- veel voorkomende functiewoorden zoals woorden die bepaalde verbanden aanbrengen tussen zinnen en alinea's, verschillende soorten vraagwoorden;
- vervoeging van het bijvoeglijk naamwoord bij de- en het-woorden;
- vereist grammaticale termen om correct te kunnen spellen.

4.2.5 Te gebruiken materialen

Voor de meeste leerlingen die het IB-programma Nederlands volgen, is het Nederlands de moedertaal. In de meeste gevallen wordt weliswaar thuis Nederlands gesproken maar de schooltaal en de taal 'op straat' zijn anders. Dat betekent dat de leerlingen veel nieuwe woorden en begrippen in een andere taal oppikken dan de moedertaal en dat op het punt van de alledaagse taal een achterstand ontstaat. Deze wordt groter naarmate de leerlingen langer in het buitenland zijn en minder in aanraking komen met gesproken of geschreven teksten met een actuele inhoud in de Nederlandse taal.

Om dit probleem het hoofd te bieden, maken we gebruik van de volgende impulsen:

- leerlingen lezen teksten uit actuele Nederlandse (jeugd)bladen zoals Tina, Kijk, Oor, Fancy, Cosmopolitan, Viva, Celebrity, Glamour, Zo zit dat, Weetjewel, et cetera;
- het lezen van nieuw verschenen Nederlandse (jeugd)romans en -verhalen;
- in de les lezen we teksten uit actuele Nederlandse dag- en weekbladen, opiniebladen;
- we maken veelvuldig gebruik van het enorme aanbod van actuele informatie op het Internet waar ook kranten, tijdschriften, boekverslagen, et cetera opvraagbaar zijn;
- we stimuleren leerlingen om via e-mail informatie uit te wisselen met leerlingen in Nederland;
- bekijken van recente Nederlandstalige films
- we maken gebruik van de banden van NOT-programma's.

Les- en achtergrondmateriaal

- Algemeen ondersteunend materiaal

Onderbouw → 4de leerjaar

- Nieuw Nederlands 1 t/m 4 (Wolters-Noordhoff)
- Fictie voor de basisvorming (Wolters-Noordhoff)
- Kraaijeveld, Ruud 'Net echt en toch verzonnen'. Jeugdliteratuur en fictie voor de basisvorming

IB-programma

- Dautzenberg, J.A. Nederlandse literatuur tot 1916 & Nederlandse literatuur vanaf 1916
- Nederlandse literatuur van A tot Z
- Nederlandse literatuurgeschiedenis in 40 lessen
- Van Klink, Jan Galerij van de Nederlandse literatuur. Deel I & Deel II
- Calis, Piet Onze literatuur tot 1916 & Onze literatuur vanaf 1916
- Script tot 1880 & Script vanaf 1880. Literatuur in Noord- en Zuid-Nederland
- Eldorado (Uitgeverij Thieme Meulenhoff Educatief)
- Laagland (Uitgeverij Thieme Meulenhoff)
- Literatuur, geschiedenis en leesdossier (Malmberg)

4.3 Leerlijn van onderbouw naar IGCSE Foreign Language Dutch naar IB Dutch B Higher

In deze leerlijn gaat het om het vak Nederlands als vreemde taal en wordt het onderwijs in de meeste gevallen gegeven in buitenschoolse situaties. Alleen op scholen waar sprake is van een permanent voldoende instroom van leerlingen die het Nederlands als vreemde taal willen volgen, maakt Nederlands deel uit van het schoolse aanbod. Wel is er, net als bij het A1 programma, in veel gevallen sprake van enigerlei vorm van samenwerking met een internationale school.

4.3.1 Beginsituatie van de leerlingen

Voordat leerlingen het IB Dutch B-programma gaan volgen, hebben ze het vijfjarige Engelse IGCSE-middle school programma achter de rug. Vanaf het schooljaar 2008-2009 zal Interantional School Moshi echter overschakelen op het IB-Middle Years Program (IBMYP). De daaropvolgende twee jaar van hun opleiding bestaat dan uit het IB Dutch B-programma. Daarbij kunnen de leerlingen dit programma volgen op twee niveaus: Higher of Standard. In ons geval zullen we, gezien het geringe aantal leerlingen dat de Standardleerlijn volgt, alleen de B-Higher-leerlijn weergeven.

In deze leerlijn kan de beginsituatie van de leerlingen als volgt geschetst worden.

Het betreft:

- leerlingen die het Nederlands als moedertaal hebben maar een aanzienlijk deel van hun schoolloopbaan buiten een Nederlandstalig gebied hebben doorlopen;
- anderstalige leerlingen die zeker een aantal jaren (2-5 jaar) onderwijs in de Nederlandse taal hebben gehad;
- anderstalige leerlingen die op grond van een langdurig verblijf in een Nederlandstalige omgeving het Nederlands beheersen op een niveau dat tenminste gelijk te stellen is aan dat van de vorige groep leerlingen.

Met name is deze leerlijn van belang voor de eerste groep leerlingen. Door dit programma te volgen, blijft bij repatriëring naar Nederland het voortzetten van een vervolgstudie tot de mogelijkheden behoren.

4.3.2 Opzet en exameneisen

De leerlijn naar het IGCSE examen Foreign Language Dutch en vervolgens naar IB Dutch B-Higher examen is als volgt opgezet. In de pre-IB-periode ligt het accent vooral op de ontwikkeling van elementaire communicatieve vaardigheden. Deze is in dat opzicht te vergelijken met de onderbouw in Nederland. Gezien de accenten in het IB-examen zal echter vooral de nadruk liggen op de leesvaardigheid (waaronder ook begrepen het lezen van verschillende literaire genres) en de schrijfvaardigheid die beide onderdeel uitmaken van het centrale examen. Aan de mondelinge taalvaardigheid worden beduidend minder eisen gesteld dan in de Nederlandse basisvorming. Op onze school beslaat de pre-IB periode vier leerjaren.

De Pre-IGCSE Foreign Language Dutch en IB Dutch B periode

We geven globaal aan wat de leerling aan het eind van de pre-IB periode bereikt moet hebben. Er bestaat geen afsluitingstoets voor deze periode, noch een toets of test om toegelaten te worden tot IB Dutch B Higher. Toch kan het IGCSE-examen Foreign Language Dutch een indicatie zijn van de mate waarin de leerling het Nederlands beheerst. Het eindoordeel wordt echter overgelaten aan de docent die op basis van observaties in de klas en methodegebonden toetsing bepaalt of een leerling het IB-niveau zal kunnen halen.

Luisteren

De leerling is in staat:

- een betoog van de docent zonder veel moeilijkheden te volgen en daarbij aantekeningen te maken waarin de hoofdzaken vervat zijn;
- de hoofdzaken te begrijpen van gesprekken en interviews in radio- en tv-programma's die bedoeld zijn voor volwassen moedertaalsprekers.

Spreken

De leerling is in staat:

- het Nederlands uit te spreken op een niveau dat het niveau van de moedertaalspreker benadert;
- spontaan vragen te stellen en te beantwoorden en commentaar te leveren en opvattingen te ventileren met betrekking tot allerlei onderwerpen;
- adequaat formeel en informeel taalgebruik te hanteren;

- deel te nemen aan formele en informele discussies en ideeën geordend en duidelijk naar voren te brengen;
- verslag te doen van, commentaar te geven op en vragen te beantwoorden over literaire en niet-literaire teksten.

Lezen

De leerling is in staat:

- literaire en niet-literaire teksten te lezen over allerlei onderwerpen;
- hoofdzaken van een tekst aan te geven, de belangrijkste ideeën en ondersteunende details;
- met hulp van de docent teksten te lezen en langere teksten (ongeveer 1000 woorden) te begrijpen;
- te herkennen op welke manier een schrijver bepaalde effecten bereikt en met welk doel;
- niet te moeilijke teksten te vergelijken en te voorzien van eenvoudig commentaar.

Schrijven

De leerling is in staat:

- te verhalen, te beschrijven, samen te vatten, gevoelens en opvattingen tot uiting te brengen met als doel een lezer te boeien, te informeren of te overtuigen;
- teksten te schrijven van fictionele en niet-fictionele aard van ongeveer 300 woorden;
- beheersing te tonen van een gevarieerd vocabulaire.

Het IB-examenprogramma Dutch B-Higher

Het Dutch B-Higher programma van het Internationaal Baccalaureaat is een communicatief programma voor Nederlands als vreemde taal. Het belangrijkste doel is de leerlingen te leren de taal zowel mondeling als schriftelijk correct te gebruiken in verschillende situaties en contexten met verschillende doelen. Daarnaast wil het de leerlingen ook inzicht geven in de cultuur van het betreffende land waar de taal gesproken wordt. Lezen, schrijven, spreken en luisteren worden onderwezen met behulp van een breed aanbod aan mondelinge en geschreven teksten van verschillende stijlen en registers. De vier vaardigheden dienen zo veel mogelijk in samenhang aangeboden te worden. Het onderwijs in grammaticale structuren dient zo veel mogelijk geïntegreerd in teksten en vaardigheden te worden aangeboden. Gedetailleerde aanwijzingen omtrent doelen, eisen en beoordelingscriteria zijn te vinden in de *Language B Guide* van het IBO. Deze is verkrijgbaar via de Stichting NOB of te downloaden van de IBO site: www.ibo.org.

Aan het eind van het IB-programma dienen de leerlingen de volgende eindtermen bereikt te hebben:

Sociale doelen

Leerlingen moeten in staat zijn:

- te reageren op de complexe eisen van de alledaagse communicatie in de zin van: informatie inwinnen uit geschreven en mondelinge bronnen;
- verwerken en op waarde schatten van informatie uit geschreven en mondelinge bronnen;
- communiceren (mondeling en schriftelijk) met de gebruikers van de doeltaal, zowel in formele als in informele situaties;
- sociale en professionele contacten te leggen met mensen die leven en werken in het betreffende land;
- ideeën en opinies te uiten over zaken van algemeen belang;
- gevoelens te uiten en impliciete bedoelingen en houdingen te herkennen.

Academische doelen

Leerlingen moeten in staat zijn:

- zorgvuldigheid en variatie te tonen in hun gesproken en geschreven taal;
- begrip en gevoel te tonen in gesproken en geschreven taal;
- te reageren op situaties in de doeltaal zoals het luisteren naar lessen, deelnemen aan werkgroepen, praktijklessen, lezen van literaire en niet-literaire teksten, notities schrijven, verslagen maken en essays schrijven;

- deel te nemen aan discussies en debatten en meningen te verdedigen.

Culturele doelen

Leerlingen moeten in staat zijn:

- door studie van een gevarieerd aanbod aan teksten en door sociale contacten, begrip en waardering te tonen voor de verschillende gezichtspunten van mensen uit andere culturen;
- begrip te tonen voor de manier waarop in taal deze verschillen tot uitdrukking komen.

Deze doelen zullen waar mogelijk in de leerlijn verwerkt worden. Omdat een aantal ook betrekking heeft op te realiseren houdingen bij leerlingen dienen deze in gesprekken met leerlingen over thema's en teksten aan de orde te komen.

Het *centraal schriftelijk* examen bestaat uit:

1. analyse van een aantal teksten (waaronder één literaire), geschreven in de examentaal. De vragen kunnen bestaan uit open vragen, gesloten vragen en meerkeuzevragen. Het cijfer maakt 27% van het eindcijfer uit;
2. schrijven van een commentaar op een geschreven tekst. Het cijfer maakt 13% van het eindcijfer uit. De duur van 1 en 2 is 90 minuten;
3. schrijven van een opstel van ongeveer 400 woorden door een keuze te maken uit een van de zes gegeven titels waarvan een literaire. Sommige titels hebben een relatie met de teksten uit punt 1. De tekstsoort kan bestaan uit een brief, verslag, artikel in de schoolkrant, een essay, een kort verhaal, een fragment uit een dagboek, een folder of een speech. Duur: 90 minuten. Waardering: 30% van het eindcijfer.

Het *schoolexamen* bestaat uit:

1. Het examen mondelinge taalvaardigheid. Dit bestaat uit minimaal twee uitgevoerde taken gedurende het laatste schooljaar. De waardering, 30% van het eindcijfer, geschiedt door de docent. Wel worden steekproefsgewijs examens extern door het IBO gecontroleerd.

Het ene mondeling bestaat uit twee delen:

- een voordracht over een onderwerp uit een aangelegd dossier, gevolgd door een discussie hierover tussen leerkracht en kandidaat; duur: 6-7 minuten. Dit mondeling moet worden opgenomen en worden opgestuurd naar het IBO.
- een tweegesprek tussen de leerkracht en de kandidaat over een vrij onderwerp; duur 3-4 minuten.

Het andere mondeling moet een interactief aspect hebben. Er kan gekozen worden uit diverse soorten groepsopdrachten, bijvoorbeeld: discussie, rollenspel, sollicitatie, interview. De duur van dit mondeling wordt door de leerkracht bepaald.

4.3.3 Opbouw van de leerlijn pre-IB Dutch B - IB Dutch B-Higher

Leesvaardigheid³

Aspecten	Pre-IB 1	Pre-IB 2	Pre-IB 3	Pre-IB 4	IB
1. Tekst soorten en kenmerken	- literaire, informatieve en journalistieke teksten	- literaire, informatieve en journalistieke teksten	- literaire, informatieve en journalistieke teksten ⁴	- literaire, informatieve en journalistieke teksten ⁶	- literaire, informatieve en journalistieke teksten
2. Strategische vaardigheden	- grammaticale kennis en woordenschat uitbreiden ⁵ - buitenkant van de tekst bestuderen - intensief, globaal en zoekend lezen - OVUR-principe hanteren	- grammaticale kennis en woordenschat uitbreiden ⁷ - buitenkant van de tekst bestuderen - intensief, globaal en zoekend lezen - informatie selecteren op hoofd- en bijzaken - OVUR-principe hanteren	- grammaticale kennis en woordenschat uitbreiden ⁷ - buitenkant van de tekst bestuderen - intensief, globaal en zoekend lezen - informatie selecteren op hoofd- en bijzaken - OVUR-principe hanteren	- grammaticale kennis en woordenschat uitbreiden ⁷ - buitenkant van de tekst bestuderen - intensief, globaal en zoekend lezen - informatie selecteren op hoofd- en bijzaken - OVUR-principe hanteren	- toepassen strategische vaardigheden
3. Communicatieve vaardigheden	- feiten, meningen en voorbeelden onderscheiden	- feiten, meningen en voorbeelden onderscheiden - doel van de schrijver herkennen	- feiten, meningen en voorbeelden onderscheiden - doel van de schrijver herkennen	- doel van de schrijver herkennen - teksten beoordelen op: * thematische * structurele * stilistische verschillen	- toepassen communicatieve vaardigheden - teksten beoordelen op: * thematische * structurele * stilistische verschillen - taalvariatie waarderen - inzicht verkrijgen in andere culturen

Toelichting:

Er is geen verplichting gesteld voor het lezen van bepaalde teksten; wel moet het gaan om een rijk aanbod van literaire, journalistieke en informatieve teksten. In de Syllabus Guidelines worden de volgende voorbeelden genoemd:

Literaire teksten: romans, korte verhalen, gedichten, toneelstukken, kinderversjes.

Informatieve teksten: artikelen, verslagen, (zaken)brieven, pamfletten, studieboeken, recepten, instructies, posters, formulieren, graffiti, kaarten en legenda, statistische diagrammen, interviews, advertenties, brochures, catalogi en woordenboeken.

³ Voor nadere gedetailleerde informatie, zie: Syllabus Guidelines bij het IB-programma.

⁴ Onder begeleiding van de docenten dienen ook teksten gelezen te worden die bedoeld zijn voor hoger opgeleide volwassenen van ongeveer 2000 woorden.

⁵ Belangrijk is vooral inzicht in signaalwoorden, woordvolgorde, synoniemen.

Journalistieke teksten: kranten- en tijdschriftartikelen, redactionele commentaren, weerberichten, strips en cartoons. De taken en vaardigheden zijn verdeeld over de jaren volgens het principe van opklimmende moeilijkheidsgraad. In alle jaren dient aandacht te zijn voor literaire teksten. Met name de culturele doelstellingen die gerealiseerd moeten worden, zijn geplaatst in de laatste twee jaar vanwege de leeftijd van de leerlingen.

Mondelinge taalvaardigheid⁶

Aspecten	Pre-IB 1	Pre-IB 2	Pre-IB 3	Pre-IB 4	IB
1. Tekstsoorten en kenmerken	- tweegesprek - audiovisuele producties	- tweegesprek - audiovisuele producties - voordracht	- tweegesprek - audiovisuele producties - voordracht - discussie	- tweegesprek - audiovisuele producties - voordracht - discussie	- tweegesprek - audiovisuele producties - voordracht - discussie/debat
2. Strategische vaardigheden	- non verbale middelen hanteren - selectief luisteren en kijken - OVUR-principe hanteren	- non verbale middelen hanteren - selectief luisteren en kijken - informatie selecteren, ordenen en verwerken - OVUR-principe hanteren	- non verbale middelen hanteren - selectief luisteren en kijken - informatie selecteren, ordenen en verwerken - formeel en informeel taalgebruik onderscheiden - OVUR-principe hanteren	- non verbale middelen hanteren - selectief luisteren en kijken - informatie selecteren, ordenen en verwerken - formeel en informeel taalgebruik onderscheiden - OVUR-principe hanteren	- toepassen strategische vaardigheden
3. Communicatieve vaardigheden	- informatie vragen en geven	- informatie vragen en geven - eigen mening geven	- informatie vragen en geven - eigen mening geven	- informatie vragen en geven - eigen mening geven	- toepassen communicatieve vaardigheden op examenonderdelen

Toelichting:

Op het schoolexamen moeten een individuele activiteit en een groeps- of duo-activiteit getoetst worden. De vorm waarin dat gebeurt is vrij ter keuze aan de leerkracht. Voor het luisteren en kijken naar audiovisuele producties worden in de Syllabus genoemd: luisteren naar native-speakers, naar radio en tv-documentaires, nieuwsberichten, advertenties, reclameboodschappen, films en video's, opnames van verhalen en gedichten, toneelstukken, talencursussen, voordrachten en lessen. De taken en vaardigheden zijn verdeeld over de jaren volgens het principe van opklimmende moeilijkheidsgraad.

⁶ Zie voor meer gedetailleerde informatie: Syllabus Guidelines bij het IB-programma.

Schrijfvaardigheid⁷

Aspecten	Pre-IB 1	Pre-IB 2	Pre-IB 3	Pre-IB 4	IB
1. Tekstsoorten en kenmerken	- opstel ⁸ bv. * brief * advertentie * verhaal * creatieve tekstsoorten	- opstel bv. * brief * verslag /commentaar * artikel schoolkrant * verhaal * creatieve tekstsoorten	- opstel bv. * brief * verslag /commentaar * artikel schoolkrant * verhaal * creatieve tekstsoorten	- opstel bv. * brief * verslag/commentaar * artikel schoolkrant * verhaal * essay	- opstel bv. * brief * verslag /commentaar * artikel schoolkrant * verhaal * essay: uiteenzetting, beschouwing, betoog
2. Strategische vaardigheden	- brainstormen - rekening houden met doel en publiek - informeel taalgebruik hanteren - woordenschat uitbreiden - OVUR-principe hanteren	- brainstormen - rekening houden met doel en publiek - formeel/informeel taalgebruik hanteren - woordenschat uitbreiden - OVUR-principe hanteren	- brainstormen - rekening houden met doel en publiek - formeel/informeel taalgebruik hanteren - woordenschat uitbreiden - OVUR-principe hanteren	- brainstormen - rekening houden met doel en publiek - formeel/informeel taalgebruik hanteren - woordenschat uitbreiden - OVUR-principe hanteren	- toepassen strategische vaardigheden
3. Communicatieve vaardigheden	- opbouw aanbrengen - informatie geven - spelling - zinsbouw	- opbouw aanbrengen - informatie geven - spelling - zinsbouw	- opbouw aanbrengen - informatie geven - overtuigen - spelling - zinsbouw	- opbouw aanbrengen - informatie geven - overtuigen - spelling - zinsbouw	- toepassen communicatieve vaardigheden

Toelichting:

De tekstsoorten zijn verdeeld over de jaren volgens het principe van de opklimmende moeilijkheidsgraad. Een enkele tekstsoort is, gezien het geringe belang ervan, na het eerste jaar niet meer opgenomen. In de opeenvolgende jaren kan tevens gevarieerd worden in de omvang van de te schrijven teksten.

Op het punt van de woordenschatuitbreiding dient vooral aandacht te zijn voor het hanteren van een gevarieerd woordgebruik: synoniemen, uitdrukkingen, et cetera.

4.3.4 Didactische aanwijzingen

Op onze NTC-school in Tanzania maakt het vak Nederlands geen onderdeel uit van het reguliere aanbod van de internationale school, waardoor het onderwijs verzorgd wordt in buitenschoolse situaties. Daardoor zitten leerlingen die het A1- en het B-Higher programma volgen vaak in dezelfde "klassensituatie" zitten. Omdat voor kinderen die leven in een niet-Nederlandstalige thuishouding de taalverwerving zeer gebaat is bij veel mondelinge communicatie tussen leerlingen en leerkrachten is het

⁷ Zie voor gedetailleerde informatie: Syllabus Guidelines van het IB-programma.

⁸ Er zijn geen bepaalde tekstsoorten voorgeschreven. In de Syllabus staan de volgende als suggestie vermeld: brief, verslag, artikel in de schoolkrant, kort verhaal, essay. De omvang van de examentekst dient 400 woorden te zijn.

wenselijk dat beide groepen leerlingen kunnen deelnemen aan die interactie. Dat betekent dat er zoveel mogelijk sprake moet zijn van een gezamenlijk leeraanbod.

Omdat het hier beschreven pre-IB programma en het onderbouwprogramma (zie hoofdstuk 3) beiden sterk communicatief georiënteerd zijn, zal het niet te veel problemen opleveren een belangrijk deel van die noodzakelijk geachte interactie gezamenlijk te doorlopen. Bij het opstellen van beide leerlijnen is daar dan ook rekening mee gehouden.

Differentiatie kan vervolgens aangebracht worden bij de verwerking van de leerstof door:

- bij de verwerkingsopdrachten meer ondersteuning te bieden;
- meer tussenstapjes in de opdrachten te formuleren;
- gebruik te maken van parallelle versies van leergangen;
- de tekstlengte in te korten;
- voor een ander publiek te laten schrijven;
- minder opdrachten te laten uitvoeren;
- andere opdrachten te laten uitvoeren;
- toleranter te zijn bij de eindbeoordelingen.

Problemen met een gemeenschappelijke aanpak kunnen wel ontstaan in het vierde jaar waarbij de toespitsing gaat komen op de eindexamens.

Voor het spreek-/luisteronderwijs zal dat het minst gelden. In beide leerlijnen gaat het met name om het houden van dialogen en voordrachten, weliswaar over verschillende onderwerpen. Juist waar het dus gaat om het belang van een gezamenlijke interactie in de klas, kan er wat het spreek-/ luisteronderwijs betreft sprake zijn van een gemeenschappelijk leeraanbod.

Lastiger wordt dat met het leesonderwijs omdat in het B-Higher programma het accent vooral ligt op journalistieke en informatieve tekstsoorten. Vanaf het vierde leerjaar zal er dus meer sprake zijn van twee afzonderlijke leerlijnen.

Ook voor het schrijfonderwijs zijn de eisen verschillend. In het B-Higher programma is sprake van een veel grotere variatie aan te schrijven producten.

De B-Higher leerlijn is vooral van belang voor die groep moedertaalleerlingen die door hun langdurige aanwezigheid in het buitenland niet meer helemaal als native speakers kunnen worden gekenschetst. Toch moet deze groep ook de mogelijkheid hebben terug te keren naar Nederland om daar een vervolgopleiding te kiezen. Voor deze groep geldt dus nog sterker dan voor de 'echte' moedertaalleerlingen wat gezegd is over achterstand in de taalverwerving.

Dat betekent dat de leerlingen veel nieuwe woorden en begrippen in een andere taal oppikken dan de moedertaal en dat op het punt van de alledaagse taal een achterstand ontstaat. Deze wordt groter naarmate de leerlingen langer in het buitenland zijn en minder in aanraking komen met gesproken of geschreven teksten met een actuele inhoud in de Nederlandse taal.

Extra ondersteuning dient aan de volgende didactische kenmerken te voldoen:

1. zorg voor een begrijpelijke en gevarieerde 'input' van taal bij de leerlingen. Dat kan bijvoorbeeld door aandacht te schenken aan de volgende mogelijkheden:
 - stimuleer het lezen van nieuw verschenen Nederlandse (jeugd)romans en -verhalen;
 - laat leerlingen teksten lezen uit actuele Nederlandse (jeugd)bladen zoals, Tina, Oor, Fancy, Break Out, etc;
 - lees heel regelmatig fictionele teksten voor en laat leerlingen ook zelf voorlezen;
 - gebruik teksten uit actuele Nederlandse dag- en weekbladen, opiniebladen;
 - maak gebruik van het enorme aanbod van actuele informatie op het Internet waar ook kranten, tijdschriften, boekverslagen, et cetera opvraagbaar zijn;
 - laat leerlingen met leerlingen uit Nederland informatie uitwisselen via e-mail;
 - maak gebruik van de banden van NOT-programma's.
2. laat de leerlingen vervolgens met behulp van deze taalinput op een gevarieerde wijze zelf taal gebruiken. Dat wil zeggen: zorg voor een gevarieerde 'output' door:

- leerlingen actief met elkaar te laten samenwerken aan opdrachten. Belangrijk is dat daarbij het Nederlands als voertaal wordt gebruikt: oudere leerlingen kunnen met jongere leerlingen werken door hen opdrachten uit te leggen en ze ermee te helpen. Jongere leerlingen kunnen oudere leerlingen mondeling gemaakte opdrachten toelichten of presenteren;
 - leerlingen schriftelijk gemaakte opdrachten aan de hele groep te laten presenteren;
 - vooral de mondelinge verwerking van de input te stimuleren.
3. bij dit alles zijn de volgende strategische stappen van belang wanneer leerlingen in aanraking komen met onbekende woorden en begrippen:
- het woord overslaan en verder lezen om te zien of het woord uitgelegd wordt; heeft dit geen resultaat dan:
 - nagaan of de woordbetekenis valt op te maken uit de context; heeft dit geen resultaat dan
 - nagaan of delen van het woord voldoende aanwijzingen geven om de betekenis ervan te kunnen raden; heeft dit geen resultaat dan;
 - iemand anders (leerkracht, medeleerling, ouders) de betekenis van het woord vragen; heeft dit geen resultaat dan;
 - de betekenis van het woord opzoeken in een woordenboek of encyclopedie.
4. De kern van een goede woordenschatdidactiek kan worden aangeduid met de begrippen *aanbod*, *structuur*, *oefening*, *productie*. Het gaat er daarbij niet om er zoveel mogelijk woorden in te laten stampen maar om een aantal, wel bewust geselecteerde, nieuwe woorden en betekenissen in te passen in de aanwezige kennis bij de leerling.
- Aanbod*. De docent kan ervoor zorgen dat de leerlingen de te verwerven woorden een aantal keren op verschillende manieren in diverse zinnen in verschillende contexten tegenkomen.
- Structuur*. Het woord wordt in verband gebracht met verwante begrippen, overkoepelende begrippen en met details.
- Oefening*. Als de leerling de nieuwe woorden actief dient te beheersen en de betekenis en de structuur van het woord zijn niet eenvoudig dan is oefening noodzakelijk. Daarvoor zijn verschillende soorten opdrachten geschikt, zoals: plaats in de goede volgorde', 'wat hoort in welk rijtje thuis'. Onderling overleg is hierbij stimulerend.
- Productie*. De leerlingen moeten in een productieve oefening of taak tonen dat ze de nieuwe woorden verworven hebben. Afwachten totdat op een proefwerk blijkt dat dit niet het geval is, is voor leerling en leerkracht frustrerend.
5. Voor het kunnen hanteren van de correcte spelling is het gebruik van een computerprogramma, waarbij de leerling op zijn eigen niveau en met zijn eigen problemen kan insteken, een ideaal hulpmiddel (zie paragraaf 6.5)
6. Het effect van onderwijs in de traditionele zinsontleding op een goede zinsbouw is gering. Maar natuurlijk is grammaticale correctheid bij het produceren van teksten belangrijk. Dat betekent dat vooral aandacht geschonken moet worden aan en geoefend met:
- hoofdkenmerken van woordvolgorde in hoofd- en bijzinnen;
 - volgorde van werkwoorden in de zin;
 - veel voorkomende functiewoorden zoals woorden die bepaalde verbanden aanbrengen tussen zinnen en alinea's, verschillende soorten vraagwoorden.

4.3.5 Te gebruiken materialen

Les- en achtergrondmateriaal

- Algemeen ondersteunend materiaal.

Pre-IB--→IB-B-High

- Nieuw Nederlands, deel 1 t/m 5 (ivbo/vbo//havo) (Wolters-Noordhoff);

- Op Nieuw Niveau, deel 1 t/m 4 vmbo (Thieme Meulenhoff);
- Fictie voor de basisvorming (SLO/Wolters-Noordhoff);

Aanvullende leermiddelen

- Software;
- Weet wat je leest (Wolters-Noordhoff);
- Lezen tot de tweede (Wolters-Noordhoff).

Hoofdstuk 5 Ondersteunende processen

5.1 Bestuurlijke organisatie

Ons bestuur bestaat de laatste twee jaar uit een voorzitter en een penningmeester. Er dienen zich geen vrijwilligers aan voor de functie secretaris. De voorzitter voert nu ook de taken uit van de secretaris. We hopen dat hier het komend schooljaar verandering in komt. De kinderen die in Moshi aan het NTC deelnemen zitten op het internaat omdat de ouders elders wonen en daardoor niet actief kunnen deelnemen aan het NTC onderwijs.

Onze school is vrij klein en het doel van het bestuur is dat het NTC blijft bestaan en is daardoor genoodzaakt om zich te bemoeien met het reilen en zeilen van de school. Een nieuwe, jonge leerkracht uit Europa die voor de eerste keer naar Afrika komt heeft begeleiding nodig. Ons bestuur heeft dus een uitvoerend beleid.

De taken van het bestuur staan vermeld in de stichtingsstatuten en het huishoudelijk reglement.

5.2 Financieel beleid

Op onze school bestaan de inkomsten hoofdzakelijk uit de bijdragen van ouders.

De hoogte van het bedrag hangt af van de hoeveelheid leerlingen. De ouders worden hiervan in de maand april/mei op de hoogte gebracht. Het schoolgeld voor het komend schooljaar 2007/2008 zal Euro 750,- per leerling zijn. We streven ernaar om de ouderbijdrage zo laag mogelijk te houden.

Afgelopen jaar was het bedrag voor de ouders Euro 550,-.

Een andere bron van inkomsten is de subsidie van de Stichting NOB.

De ICT-gelden worden gebruikt voor de aanschaf van nieuwe programma's. Computers hoeven we niet aan te schaffen want we kunnen gebruik maken van de computers van de Internationale School.

Tijdens de jaarlijkse oudervergadering, die plaatsvindt in het eerste trimester van het schooljaar legt het bestuur verantwoording af over de financiën van het afgelopen schooljaar en bespreekt de begroting voor het nieuwe schooljaar.

5.3 Huisvesting

Op beide locaties Arusha en Moshi hebben we op de Internationale school en de Braeburn school een vast lokaal toegewezen gekregen. Op de Internationale school hebben we ook een kast en andere ruimte voor ons lesmateriaal, wat op de Braeburn school nog niet het geval is. Daar we het materiaal op beide locaties gebruiken en we de boeken bijgevolg telkens over en weer slepen, is het niet opportuun op beide plekken een eigen kast te hebben. Een eigen ruimte die we zelf kunnen aankleden en inrichten zou daarentegen wel een pluspunt zijn.

De internationale school in Moshi stelt tevens een huis ter beschikking voor de leerkracht Nederland.

5.4 Personeelsbeleid

Sinds de oprichting van onze stichting 09-08-1994 varieert de hoeveelheid kinderen per jaar van twaalf tot vijftientig kinderen. Vanaf het begin hebben we altijd maar een leerkracht in dienst gehad maar het afgelopen jaar is er hulp van een tweede leerkracht. Dit is nodig door de vele leerniveaus en drie verschillende locaties, nl. Internationale School Moshi, Arusha Campus en de Braeburn school.

De doelen van ons personeelsbeleid zijn :

- het creëren van goede arbeidsvoorwaarden :
- het bevorderen van een goede werksfeer en een goed werkklimaat waarin het personeel tot z'n recht komt, zich geaccepteerd en veilig voelt en waar samenwerking bevorderd wordt:
- komen tot verbetering en optimalisering van de kwaliteit van de arbeid:
- het realiseren van een effectieve inzet van mensen ten behoeve van de doelstelling van de school: het verzorgen van kwalitatief goed onderwijs.

Het ziet er naar uit dat het leerlingenaantal de komende twee jaar tussen de vijftien en twintig zal zijn, op drie verschillende lokaties. Dit betekent dat er twee leerkrachten blijven.

Specifieke taken van het bestuur en onderwijzend personeel staan genoemd in ons huishoudelijk reglement. (zie bijlage 11).
Als de financiën het toelaten kan de leerkracht een bijscholingscursus van de Stichting NOB volgen.

5.5 Veiligheidsbeleid

De klachtenregeling van onze NTC-school voorziet, zoals in de schoolgids vermeld, onder meer in een vertrouwenspersoon ter plekke, terwijl we ook bekend hebben gemaakt hoe het meldpunt vertrouwensinspecteurs in Nederland bereikt kan worden.

Voor het vervoer van onze leerlingen van en naar de dagschool en huis zijn goede afspraken gemaakt, waaronder ook over toezicht en verzekeringen. Hetzelfde geldt voor schoolreisjes, waarbij we onder meer de in Nederland geldende vuistregel van een begeleider op zes leerlingen toepassen.

5.6 Oudercontacten

Contacten met ouders zijn erg belangrijk ter ondersteuning van het Nederlands leren. Onze school wil de belangrijke rol die ouders hierbij hebben meer voor het voetlicht brengen.

Omgekeerd is het belangrijk dat ouders weten wat er op school aan bod komt, zodat zij hierop kunnen inspelen. Nu al doet de NTC-school twee keer per jaar verslag van de vorderingen aan de ouders, overeenkomstig het ritme dat de Internationale School hanteert. Daarnaast organiseert onze school elk schooljaar een bijeenkomst met de ouders, waarin wij de werkwijze voor het komende schooljaar toelichten.

In deze informatieavond zal ook het belang van thuis Nederlands spreken naar voren komen, en zullen we tips geven hoe ouders het Nederlands taalaanbod kunnen vergroten. Naar verwachting zal hierdoor bij de kinderen de motivatie toenemen om Nederlands te leren.

Een ander aspect dat we de komende periode zullen bekijken is in hoeverre ouders betrokken kunnen worden bij werkzaamheden die het onderwijsleerproces ondersteunen. We denken hierbij onder andere aan de bezetting van onze bibliotheek, maar ook aan de mogelijke inzet van klassenassistenten of het helpen organiseren van buitenschoolse activiteiten.

5.7 Externe contacten: netwerkvorming

Onze school is vrij klein. Dat betekent dat alle bestuurlijke en organisatorische werkzaamheden om de school in stand te houden in verhouding veel tijd innemen. Tot dusver is het met de inzet van bestuursleden en ouders gelukt om de school draaiende te houden, en de taken uit te voeren, die hierbij horen. Onze school blijft op dit punt echter kwetsbaar. Om dit te ondervangen heeft het bestuur reeds een begin gemaakt met de samenwerking met de NTC-school in Dar Es Salaam, eveneens in Tanzania. Samenwerking tussen besturen kan leiden tot efficiëntere inzet van menskracht en tot kwaliteitsverhoging van organisatorische en bestuurlijke aspecten.

Het NTC-onderwijs vindt tot dusver na school en op zaterdag plaats, weliswaar op de internationale school, maar geheel buiten het lesprogramma om. Dit vormt voor ouders, leerkrachten en vooral leerlingen een extra belasting. Het streven blijft daarom de lessen geïntegreerd in het curriculum van de internationale school te doen plaatsvinden. Het NTC-onderwijs is een aanvulling op het onderwijs dat onze leerlingen op de internationale school ontvangen. Gezien het geringe aantal beschikbare uren voor NTC-onderwijs zijn we voornemens nog nadrukkelijker dan voorheen tot inhoudelijke afstemming van de beide onderwijsvormen te komen. Dit helpt om uitsluitend die taalaspecten aan te leren die op de dagschool nog niet aan de orde zijn geweest, en die tevens daadwerkelijk bijdragen aan de aansluiting met het onderwijs in Nederland. Concreet betekent dit dat bekendheid met het curriculum van de internationale school noodzakelijk is. Tevens betekent dit dat regelmatig overleg tussen leerkrachten van beide scholen over leerinhouden noodzakelijk is. In het schooljaar 2007/2008 zal door het bestuur en leerkrachten een plan van aanpak opgesteld worden om dit te realiseren.

5.8 Beleidsvoornemens

In het komende jaar willen wij:

- een secretaris aanstellen;
- bekijken hoe we de ouders meer bij de school kunnen betrekken;
- er bij de internationale school op aandringen de Nederlandse lessen in het dagprogramma te integreren;
- de bestuurlijke samenwerking met andere NTC-scholen verbreden;
- regelmatig overleggen met de leerkrachten van de internationale school over leerinhouden.

Hoofdstuk 6 Integrale zorg voor kwaliteit

In dit hoofdstuk vindt u een algemene beschrijving van ons kwaliteitsbeleid. Dit begint met het stellen van 5 vragen:

- Doet de school de goede dingen?
- Doet de school die dingen goed?
- Hoe weet de school dat?
- Vinden anderen dat ook?
- Wat doet de school met die wetenschap?

Deze vragen hebben wij onszelf ook gesteld.

Het kwaliteitsbeleid valt uiteen in vijf stappen, die hieronder verder worden uitgewerkt: bepalen van de kwaliteit (daarbij hebben we gebruik gemaakt van het zelfevaluatie-instrument van de Stichting NOB), formuleren van prioriteiten, ontwikkelen van een aanpak, uitvoeren en evalueren en borgen van de kwaliteit. In de laatste paragraaf wordt een overzicht gegeven van de beleidsvoornemens van de school. Verbeterplannen spelen een centrale rol in ons kwaliteitsbeleid. In dit hoofdstuk zullen we beschrijven hoe die tot stand komen en hoe wij deze gebruiken, maar de verbeterplannen zelf zult u hier niet aantreffen. Dit zijn aparte documenten die in de komende periode zullen worden opgesteld.

Wij zien de zorg voor kwaliteit als een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Daarom worden naast de leerkrachten ook de ouders en – niet te vergeten – de kinderen hier nadrukkelijk bij betrokken. Onze ervaring is dat kinderen heel goed in staat zijn om de sterke en zwakke punten van de school te benoemen.

6.1 Bepaling van de kwaliteit (diagnose)

Om te bepalen waar de school staat hebben we gebruik gemaakt van het zelfevaluatieinstrument van de Stichting NOB. Dit houdt in dat in een schema ten aanzien van allerlei aspecten van zowel het onderwijs als management en organisatie wordt aangegeven of deze op orde zijn of verbetering behoeven. Ter voorbereiding op het invullen van de zelfevaluatie hebben we een enquête gehouden onder de ouders en een inventarisatie gemaakt van de belangrijkste punten die in de functioneringsgesprekken van leerkrachten en managers aan de orde zijn gekomen. Verder hebben we uit het inspectieverslag en het verslag van het schoolbezoek van de Stichting NOB de belangrijkste verbeterpunten, ofwel beleidsvoornemens gehaald.

6.2 Formuleren van prioriteiten en doelen

Uit de diagnose blijkt op welke punten verbetering van de kwaliteit mogelijk en gewenst is.

- inspelen op de actualiteit bij cultuuronderwijs, voor de basisschoolleerlingen is Nieuwsbegrip daartoe een welkom middel, voor de oudere leerlingen zijn Nederlandse tijdschriften uiterst geschikt;
- het lezen bevorderen, daarbij gebruik makend van de paper 'Leesbevordering' van de Stichting NOB;
- het werken met een systeem voor kwaliteitszorg gebaseerd op jaarlijkse zelfevaluatie en verbeterplannen;
- systematisch begeleiden van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeftes;
- verbeteren van de kwaliteit van werkruimtes: het verkrijgen van een vast leslokaal in Moshi (in Arusha is dat wel het geval), waar informatie over de Nederlandse cultuur kan opgehangen worden, zorgen voor passend meubilair en talige omgeving in Braeburn School Arusha;
- het NTC onderwijs integreren in het dagonderwijs. Dit zal uitgebreid overleg vergen met de beide internationale scholen;
- de ouders informeren over de voortgang van hun kinderen in de vorm van tweejaarlijkse rapporten, gevolgd door een voortgangsgesprek;
- formuleren van een toelatingsbeleid voor leerlingen;

6.3 Ontwikkelen van een verbeterplan

Als eenmaal keuzes zijn gemaakt ten aanzien van de prioriteiten en doelstellingen moet een verbeterplan worden ontwikkeld. Hierbij moet een aantal vragen worden beantwoord: welke middelen moeten worden ingezet om de verbetering te realiseren en zijn deze middelen reeds beschikbaar? Wie zijn bij de uitvoering betrokken en waarvoor is elk van hen precies verantwoordelijk? Wat is het tijdsplan en zijn er tussendoelen?

Per deelonderwerp kan zo een verbeterplan (voor bijvoorbeeld een schooljaar) worden opgesteld.

Achtergrondinformatie

Een goed verbeterplan bevat de volgende onderdelen:

1. helder geformuleerde doelen, zie voor formulering het SMART-principe in hoofdstuk 2;
2. een planning van de activiteiten om de doelen te bereiken en de fasering daarvan;
3. informatie over de wijze van organisatie van de activiteiten en benodigde middelen (bijvoorbeeld scholing, financiën, coaching);
4. informatie over de manier waarop de resultaten (tussentijds) worden geëvalueerd en het plan wordt bijgesteld.

6.4 Uitvoeren en evalueren van een verbeterplan

De volgende stap in ons kwaliteitsbeleid is het maken van keuzes, om goed te kunnen werken aan de kwaliteit is het belangrijk om met elkaar prioriteiten te stellen. De prioriteiten formuleren wij op een SMART-manier in de vorm van concrete doelstellingen. SMART staat voor:

- **Specifiek:** concreet
- **Meetbaar:** evalueerbaar
- **Acceptabel:** instemming van betrokkenen
- **Realistisch:** haalbaar
- **Tijdsgebonden:** gepland in tijd

In het Schoolplan geven wij een overzicht van de beleidsvoornemens voor de komende 4 jaar (zie schema hoofdstuk 7). In de Schoolgids, geven wij vervolgens aan, aan welke beleidsvoornemens dat schooljaar zal worden gewerkt.

Per beleidsvoornemen of verbeterpunt wordt een verbeterplan opgesteld. Hierin geven we aan welke aanpak we ontwikkeld hebben om de gestelde doelen te realiseren, welke middelen hiervoor zullen worden ingezet en wie waarvoor verantwoordelijk is. Ook wordt een tijdsplanning opgenomen. Vervolgens komt het aan op de uitvoering. Hierbij zijn over het algemeen meerdere mensen betrokken, die elk hun eigen verantwoordelijkheid hebben. De schoolleider houdt overzicht over het verloop van het proces.

Tenslotte evalueren wij de gekozen aanpak, zodat bepaald kan worden of er daadwerkelijk een verbetering is opgetreden en op welke gebieden verdere inspanning nodig is. Overigens wordt al in een vroeg stadium van de uitvoering nagedacht over de evaluatie, zodat we gedurende het proces de informatie kunnen verzamelen die hiervoor nodig is. Ook kunnen we zo het proces gedurende de uitvoering monitoren en waarnodig bijsturen.

6.5 Borgen van kwaliteit

Bestaande kwaliteit en gerealiseerde verbeteringen moeten worden onderhouden: kwaliteit moet worden geborgd. Het handhaven van de kwaliteit van ons onderwijs wordt bemoeilijkt door de vele personele wisselingen waarmee een NTC-school nu eenmaal te maken heeft. Om dit te ondervangen besteden wij extra veel aandacht aan de overdracht van taken aan nieuwe medewerkers. Zo is er een map waarin alle belangrijke beleidsdocumenten worden verzameld. Nieuwkomers kunnen zich zo eenvoudig inlezen.

Hoofdstuk 7 Samenvattende beleidsvoornemens voor de komende vier jaar

Op basis van de voorgaande hoofdstukken hebben we voor de komende vier jaar een aantal beleidsvoornemens geformuleerd, op het gebied van onderwijs, personeel, financiën en overige terreinen. Deze zullen in de komende periode volgens de hierboven beschreven structuur worden uitgewerkt in verbeterplannen.

Samenvattend schema beleidsvoornemens (ontleend aan de handreiking van GCO):

Items	schooljaar 2007/2008	schooljaar 2008/2009	schooljaar 2009/2010	schooljaar 2010/2011	na aug. 2011
verdere actualisering van de bibliotheek (o.a. aanschaf dvd's en kaart van Nederland)	X	X	X	X	X
vakliteratuur bijhouden	X	X	X	X	X
kwaliteit van werkruimtes: het verkrijgen van een eigen leslokaal, dat we kunnen inrichten en aankleden met informatie over de Nederlandse cultuur en werk van de leerlingen; zorgen voor passend meubilair en talige omgeving in Braeburn School Arusha	X				
aanstellen van een nieuwe secretaris	X				
formuleren van een toelatingsbeleid voor leerlingen		X			
een visie ontwikkelen op het betrekken van ouders bij de school		X			
richtlijn ontwikkelen over thematisch integreren van cultuuronderwijs in de NTC-lessen			X		
structureel uitbreiden van zelfstandig werken			X		
beleid ontwikkelen voor het leveren van zorg op maat voor elke leerling; dit geldt zowel voor zwakke als				X	

sterke leerlingen					
structureel uitbreiden van computergebruik in de NTC- lessen				X	

BIJLAGEN

Bijlage 1	Eisen die wet- en regelgeving aan het schoolplan stelt	Error! Bookmark not defined.
Bijlage 2	Relevante tekstdelen uit de Bekostigingsbeschikking van de Stichting NOB	Error! Bookmark not defined.
Bijlage 3b	Formulier “instemming met schoolplan”	Error! Bookmark not defined.
Bijlage 4	Herziene kerndoelen basisonderwijs Nederlands	Error! Bookmark not defined.
Bijlage 5	Overzicht tussendoelen beginnende geletterdheid	Error! Bookmark not defined.
Bijlage 7	Kerndoelen Cultuur	Error! Bookmark not defined.
Bijlage 8	Intake en planning NTC-onderwijs	Error! Bookmark not defined.
Bijlage 9	Onderwijskundig rapport	Error! Bookmark not defined.
Bijlage 10	Handelingsplan	Error! Bookmark not defined.

Bijlage 1 Eisen die wet- en regelgeving aan het schoolplan stelt

De eisen die de overheid aan het schoolplan stelt zijn wettelijk vastgelegd (zie kader). In Nederland moeten alle scholen voor primair onderwijs een schoolplan opstellen. Een schoolplan kan betrekking hebben op meerdere scholen die vallen onder hetzelfde bevoegd gezag en wordt ten minste een keer in de vier jaar door het bevoegd gezag vastgesteld.

In de bekostigingsbeschikking van de Stichting NOB (zie volgende bijlage is opgenomen dat ook Nederlandse scholen in het buitenland over een schoolplan dienen te beschikken. Dit schoolplan moet gebaseerd zijn op het raamschoolplan van de Stichting NOB.

Het schoolplan

(1) Het schoolplan bevat een beschrijving van het beleid met betrekking tot de kwaliteit van het onderwijs dat binnen de school wordt gevoerd, en omvat in elk geval het onderwijskundig beleid, het personeelsbeleid en het beleid met betrekking tot de bewaking en verbetering van de kwaliteit van het onderwijs.

Het schoolplan kan op een of meer scholen voor basisonderwijs en een of meer scholen voor ander onderwijs van hetzelfde bevoegd gezag betrekking hebben.

(2) Het onderwijskundig beleid omvat in elk geval de uitwerking van de wettelijke opdrachten voor het onderwijs en van de door het bevoegd gezag in het schoolplan opgenomen eigen opdrachten voor het onderwijs in een onderwijsprogramma. Daarbij worden tevens betrokken de voorzieningen die zijn getroffen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften.

(3) Het personeelsbeleid, voor zover dat in het schoolplan tot uitdrukking wordt gebracht, omvat in elk geval maatregelen met betrekking tot het personeel die bijdragen aan de ontwikkeling en de uitvoering van het onderwijskundig beleid.

(4) Het beleid met betrekking tot de bewaking en verbetering van de kwaliteit van het onderwijs omvat in elk geval op welke wijze het bevoegd gezag bewaakt dat die kwaliteit wordt gerealiseerd en vaststelt welke maatregelen ter verbetering van de kwaliteit nodig zijn.

WPO, artikel 12

Naast de eisen van de overheid kan uw school ook zelf eisen en wensen formuleren waaraan het onderwijs moet voldoen. Die eisen en wensen kunnen bijvoorbeeld ingegeven zijn door de visie van het schoolteam op het onderwijs of door de uitgangspunten die zijn gekozen in het schoolbeleid.

Toelichting op de wet- en regelgeving

Onderwijskundig beleid

Onder deze noemer moet het schoolplan beschrijven welke keuzen de school heeft gemaakt ten aanzien van leerstof, werkwijzen, methoden en ontwikkelingsmaterialen. Hierdoor wordt duidelijk of het onderwijsprogramma voldoende rekening houdt met de kerndoelen.

Onder leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften wordt verstaan: leerlingen in achterstandssituaties, leerlingen met Nederlands als tweede taal, leerlingen met leerproblemen, leerlingen met lichamelijke of geestelijke handicaps en hoogbegaafde leerlingen.

Onderwijskundige doelen die de overheid centraal stelt zijn: de kerndoelen, de ononderbroken ontwikkelingsgang, onderwijs op maat, het bestrijden van achterstanden, de opvoeding tot multiculturele burgers en het tegengaan van schoolverzuim.

Personeelsbeleid

Bij de beschrijving van personeelsbeleid moet worden duidelijk gemaakt op welke wijze ontwikkeling en uitvoering van het onderwijskundig beleid wordt ondersteund door initiatieven op het gebied van nascholing en begeleiding en de verdeling van de taken en werkzaamheden over het personeel. Een voorbeeld hiervan is op een grote leslocatie een leerkracht aanwijzen als intern begeleider en hiervoor extra uren beschikbaar stellen.

Inrichting van kwaliteitszorg

Het systeem van kwaliteitszorg van uw NTC school dient ertoe de vinger aan de pols te houden:

- werkt de leerkracht/het team doelgericht en systematisch aan het realiseren van de wettelijke doelen en van de schooleigen doelen en uitgangspunten (missie);
- werkt de leerkracht/het team met opsporingsmiddelen die kwaliteitsgebreken signaleren in het onderwijsleerproces (leerstofaanbod, pedagogisch-didactisch handelen, leerlingen-zorg, leertijd) en/of in ondersteunende, faciliterende processen (financieel beleid, huisvesting, personeelsbeleid, externe contacten, oudercontacten);
- werkt de leerkracht/het team doelgericht en systematisch aan het wegwerken van opgespoorde kwaliteitsgebreken in het onderwijsleerproces en/of in ondersteunende processen;
- werkt de leerkracht/het team doelgericht en systematisch aan het voorkómen van kwaliteitsgebreken;
- werkt de leerkracht/het team doelgericht aan het realiseren van leerlingprestaties die ten minste het niveau hebben dat op grond van de kenmerken van de leerlingenpopulatie mag worden verwacht;
- werkt de leerkracht/het team methodisch in zijn pogingen eenmaal bereikte hogere kwaliteitsniveaus daadwerkelijk op peil te houden en te continueren.

De wetgever noemt drie deelprocessen die bij dit 'vinger aan de pols houden' van belang zijn: het bepalen, het verbeteren en het bewaken van kwaliteit. Maar eenmaal bereikte hogere kwaliteit moet ook worden vastgehouden en - ondanks alle wisselingen - zeker worden gesteld om continuïteit te verkrijgen. Dit vierde deelproces wordt het borgen van kwaliteit genoemd.

Bijlage 2 Relevante tekstdelen uit de Bekostigingsbeschikking van de Stichting NOB

Artikel 1 Taakomschrijving van de stichting

De Stichting NOB is belast met het beheer van door de overheid geheel of gedeeltelijk bekostigde activiteiten en voorzieningen van Nederlands onderwijs in het buitenland:

- a. het ondersteunen en instandhouden van Nederlandse onderwijsvoorzieningen in het buitenland. Het onderwijs kan worden verzorgd in Nederlandse scholen of Nederlandse afdelingen van nationale of internationale scholen in het buitenland, dan wel in een lespuntlocatie in het buitenland;
- b. het ondersteunen van de totstandkoming en de uitvoering van onderwijs op afstand via schriftelijke, telefonische en elektronische media.

Artikel 2 Doelgroep van de stichting

1. De in artikel 1 genoemde activiteiten zijn primair bedoeld voor Nederlandse staatsburgers die in het buitenland verkeren, met het oog op terugkeer in en aansluiting bij het onderwijs in Nederland.
2. De activiteiten bedoeld in artikel 1 sub a en b zijn in beginsel gericht op hetzij basisonderwijs: kinderen in de leeftijdsgroep van 4 tot en met 14 jaar, hetzij voortgezet onderwijs: kinderen in de leeftijdsgroep van 12 tot en met 18 jaar.
3. De stichting draagt zorg voor toegankelijkheid van de onderwijsvoorzieningen voor leerlingen met de Belgische nationaliteit, mits deze Nederlandstalig zijn.

Artikel 4 Aansluiting op Nederlands onderwijs

1. De activiteiten van de stichting zijn erop gericht zoveel als mogelijk de aansluiting tussen het onderwijs in het buitenland en het onderwijs in Nederland te garanderen. Aan rapporten, diploma's en getuigschriften verstrekt door de scholen in het buitenland dienen zoveel mogelijk dezelfde rechten verbonden te zijn als wanneer die rapporten, diploma's en getuigschriften zouden zijn verworven aan een uit de openbare kas bekostigde school in Nederland.
2. Teneinde de aansluiting te bevorderen werkt de stichting met een raamschoolplan/raamschoolgids voor het volledig basisonderwijs dan wel het onderwijs in de Nederlandse Taal en Cultuur dat zoveel mogelijk is afgestemd op de in Nederland geldende voorschriften.
3. Aan docenten verbonden aan scholen voor Nederlands onderwijs in het buitenland worden dezelfde eisen van bevoegdheid gesteld als in vergelijkbare gevallen onder de Nederlandse onderwijswetgeving. Ontheffing dan wel gedeeltelijke ontheffing kan worden verleend door de inspectie van het onderwijs.

Bekostigingsbeschikking Stichting NOB, 9 juli 1999

Bijlage 3a Formulier “vaststelling van schoolplan”

FORMULIER “Vaststelling van schoolplan”

School: _____

Adres: _____

Postcode/plaats/land: _____

Het bevoegd gezag van bovengenoemde school heeft het

van _____ tot _____ (datum) *)

geldende schoolplan van deze school vastgesteld.

Namens het bevoegd gezag,

_____ plaats, land

_____ datum

_____ handtekening

_____ naam

_____ functie

*) maximaal vier jaar

Bijlage 3b Formulier “instemming met schoolplan”

FORMULIER “Instemming met schoolplan”

School: _____

Adres: _____

Plaats/land: _____

VERKLARING

Hierbij verklaart de ouderraad van bovengenoemde school in te stemmen met het

van _____ tot _____ (datum) *)

geldende schoolplan van deze school.

Namens de ouderraad,

_____ plaats, land

_____ datum

_____ handtekening

_____ naam

_____ functie

*) maximaal vier jaar

Bijlage 4 Herziene kerndoelen basisonderwijs Nederlands

Kerndoelen zijn streefdoelen. Ze geven aan wat iedere school in elk geval nastreeft bij leerlingen. Daarbij kunnen drie kanttekeningen geplaatst worden.

In de eerste plaats omschrijven de doelen het eind van een leerproces, niet de wijze waarop ze bereikt worden. Met andere woorden, kerndoelen doen geen uitspraken over didactiek. Gezien het karakter van het basisonderwijs dienen leraren een beroep te doen op de natuurlijke nieuwsgierigheid en de behoefte aan ontwikkeling en communicatie van kinderen, en deze te stimuleren. Door een gestructureerd en interactief onderwijsaanbod, vormen van ontdekkend onderwijs, interessante thema's en activiteiten worden kinderen uitgedaagd in hun ontwikkeling.

In de tweede plaats dienen inhouden en doelen zo veel mogelijk op elkaar te worden afgestemd, verbinding te hebben met het dagelijks leven en in samenhang te worden aangeboden.

In de derde plaats dient er aandacht te worden besteed aan doelen die voor alle leergebieden van belang zijn: goede werkhouding, gebruik van leerstrategieën, reflectie op eigen handelen en leren, uitdrukken van eigen gedachten en gevoelens, respectvol luisteren en kritiseren van anderen, verwerven en verwerken van informatie, ontwikkelen van zelfvertrouwen, respectvol en verantwoordelijk omgaan met elkaar, zorg voor en waardering van de leefomgeving.

Karakteristiek

Taalonderwijs is van belang omdat de rol van taal bij het verwerven van inhouden en vaardigheden in alle leergebieden (en de transfer daartussen) evident is. Het onderwijs in Nederlands als tweede taal heeft dat besef de laatste jaren sterk doen groeien. Taalonderwijs is dus van belang voor het succes dat kinderen in het onderwijs zullen hebben en voor de plaats die ze in de maatschappij zullen innemen.

Daarnaast heeft taal een sociale functie. Kinderen dienen hun taalvaardigheid te ontwikkelen, omdat ze die nu en straks in de maatschappij hard nodig hebben. Dat houdt onder meer in dat het onderwijs waar mogelijk uitgaat van communicatieve situaties: levensechte en boeiende leesteksten, gesprekken over onderwerpen die kinderen bezig houden, een echte correspondentie met kinderen van andere scholen. Taalverwerving en -onderwijs verlopen als het ware in cirkels: het gaat vaak om dezelfde inhouden, maar de complexiteit en de mate van beheersing nemen toe. Anders gezegd: het onderwijs in Nederlandse taal is er op gericht dat kinderen in de beheersing van deze taal in en buiten school steeds competentere taalgebruikers worden. Die competenties zijn te typeren in vier trefwoorden¹: kopiëren, beschrijven, structureren en beoordelen. Die zijn niet zonder meer tot formuleringen in kerndoelen te verwerken, omdat het vaak gaat om een combinatie van competenties.

Met 'kopiëren' wordt bedoeld: zo letterlijk mogelijk een handeling nadoen (overschrijven van het bord bijvoorbeeld).

'Beschrijven' is op eigen wijze (in eigen woorden) toepassen van een vaardigheid. Dat kan inhouden: verslag uitbrengen, informatie geven of vragen.

'Structureren' houdt in: op eigen manieren ordening aanbrengen.

'Beoordelen' is reflectie op mogelijkheden, evalueren.

In het aanbod neemt de schriftelijke taalvaardigheid een belangrijke plaats in. 'Geletterdheid' veronderstelt meer dan alleen de techniek van lezen en schrijven. Ook inzicht in de maatschappelijke functie ervan en een positieve attitude maken er deel van uit. Deze ontwikkeling begint eigenlijk al voor de basisschool, bij voorlezen en vertellen in het gezin, en wordt verder ontwikkeld in alle groepen.

Ook al is de ontwikkeling van de schriftelijke taalvaardigheid van belang, de ontwikkeling van de mondelinge taalvaardigheid verdient blijvende aandacht. Uitbreiding van de woordenschat, aandacht voor taal en denken, toepassen van luisterstrategieën, voorlezen en vertellen: het zijn activiteiten die de mondelinge taalvaardigheid verder ontwikkelen, maar daarnaast voorwaardelijk zijn voor het schriftelijk domein.

¹ In navolging van de Vlaamse eindtermen voor lager onderwijs.

Beschouwing van taal en taalgebruik geeft kinderen 'gereedschappen' om over taal te praten en na te denken. Traditioneel ging het hierbij om grammatica, soms ook om de beschouwing van interessante taalverschijnselen. Tegenwoordig denkt men hierbij vooral aan inzicht in eigen en andermans

taalgebruikstrategieën, zodat een kind leert deze steeds bewuster en doelgerichter in te zetten. Naast aandacht voor taal als systeem is er ook reflectie op taalgebruik. Taalbeschouwing dient geen op zichzelf staand onderdeel te vormen, maar geïntegreerd te worden met (onderdelen uit) de overige domeinen.

Het zal duidelijk zijn dat onderwijs in Nederlands als tweede taal vaak een wat ander karakter heeft dan Nederlands als eerste taal: de beginsituatie van de leerlingen is anders, de didactiek verschilt, het aanbod is soms anders gefaseerd, er ligt meer nadruk op woordenschatuitbreiding. Maar voor alle leerlingen gelden in feite dezelfde doelen en hetzelfde aanbod. Veel van oorsprong autochtone kinderen die in achterstandssituaties opgroeien zijn ook gebaat bij didactische inzichten die door ervaring met onderwijs aan allochtone kinderen scherper zijn geworden. Eén van die inzichten is, dat taal in alle vakken een cruciale rol speelt bij het verwerven van kennis en vaardigheden in die 'andere vakken'.

Kerdoelen

Mondeling taalonderwijs

- 1 De leerlingen leren informatie te verwerven uit gesproken taal. Ze leren tevens die informatie, mondeling of schriftelijk, gestructureerd weer te geven.
- 2 De leerlingen leren zich naar vorm en inhoud uit te drukken bij het geven en vragen van informatie, het uitbrengen van verslag, het geven van uitleg, het instrueren en bij het discussiëren.
- 3 De leerlingen leren informatie te beoordelen in discussies en in een gesprek dat informatief of opiniërend van karakter is en leren met argumenten te reageren.

Schriftelijk taalonderwijs

- 4 De leerlingen leren informatie te achterhalen in informatieve en instructieve teksten, waaronder schema's, tabellen en digitale bronnen.
- 5 De leerlingen leren naar inhoud en vorm teksten te schrijven met verschillende functies, zoals: informeren, instrueren, overtuigen of plezier verschaffen.
- 6 De leerlingen leren informatie en meningen te ordenen bij het lezen van school- en studieteksten en andere instructieve teksten, bij systematisch geordende bronnen, waaronder digitale.
- 7 De leerlingen leren informatie en meningen te vergelijken en te beoordelen in verschillende teksten.
- 8 De leerlingen leren informatie en meningen te ordenen bij het schrijven van een brief, een verslag, een formulier of een werkstuk. Zij besteden daarbij aandacht aan zinsbouw, correcte spelling, een leesbaar handschrift, bladspiegel, eventueel beeldende elementen en kleur.
- 9 De leerlingen krijgen plezier in het lezen en schrijven van voor hen bestemde verhalen, gedichten en informatieve teksten.

Taalbeschouwing, waaronder strategieën

- 10 De leerlingen leren bij de doelen onder 'mondeling taalonderwijs' en 'schriftelijk taalonderwijs' strategieën te herkennen, te verwoorden, te gebruiken en te beoordelen.
- 11 De leerlingen leren een aantal taalkundige principes en regels. Zij kunnen in een zin het onderwerp, het werkwoordelijk gezegde en delen van dat gezegde onderscheiden. De leerlingen kennen:
 - regels voor het spellen van werkwoorden;
 - regels voor het spellen van andere woorden dan werkwoorden;
 - regels voor het gebruik van leestekens.
- 12 De leerlingen verwerven een adequate woordenschat en strategieën voor het begrijpen van voor hen onbekende woorden. Onder 'woordenschat' vallen ook begrippen die het leerlingen mogelijk maken over taal te denken en te spreken.

Bijlage 5 Overzicht tussendoelen beginnende geletterdheid

1. Boekoriëntatie

1. Kinderen begrijpen dat illustraties en tekst samen een verhaal vertellen.
2. Ze weten dat boeken worden gelezen van voor naar achter, bladzijden van boven naar beneden en regels van links naar rechts.
3. Ze weten dat verhalen een opbouw hebben.
4. Ze kunnen aan de hand van de omslag van een boek de inhoud van het boek al enigszins voorspellen.
5. Kinderen weten dat je vragen over een boek kunt stellen. Deze vragen helpen je om goed naar het verhaal te luisteren en te letten op de illustraties.

2. Verhaalbegrip

1. Kinderen begrijpen de taal van voorleesboeken. Ze zijn in staat om conclusies te trekken naar aanleiding van een voorgelezen verhaal. Halverwege kunnen ze voorspellingen doen over het verdere verloop van het verhaal.
2. Kinderen weten dat de meeste verhalen zijn opgebouwd uit een situatieschets en een episode. Een situatieschets geeft informatie over de hoofdpersonen, de plaats en tijd van handeling. In een episode doet zich een bepaald probleem voor dat vervolgens wordt opgelost.
3. Kinderen kunnen een voorgelezen verhaal naspelen terwijl de leerkracht vertelt.
4. Kinderen kunnen een voorgelezen verhaal navertellen, aanvankelijk met steun van illustraties.
5. Kinderen kunnen een voorgelezen verhaal navertellen zonder gebruik te hoeven maken van illustraties.

3. Functies van geschreven taal

1. Kinderen weten dat geschreven taalproducten zoals briefjes, brieven, boeken en tijdschriften een communicatief doel hebben.
2. Kinderen weten dat symbolen zoals logo's en pictogrammen verwijzen naar taalhandelingen.
3. Kinderen zijn zich bewust van het permanente karakter van geschreven taal.
4. Kinderen weten dat tekenen en tekens produceren mogelijkheden bieden tot communicatie.
5. Kinderen weten wanneer er sprake is van de taalhandelingen 'lezen' en 'schrijven'. Ze kennen het onderscheid tussen 'lezen' en 'schrijven'.

4. Relatie tussen gesproken en geschreven taal

1. Kinderen weten dat gesproken woorden kunnen worden vastgelegd, op papier en met audio/visuele middelen.
2. Kinderen weten dat geschreven woorden kunnen worden uitgesproken.
3. Kinderen kunnen woorden als globale eenheden lezen en schrijven. Voorbeelden: de eigen naam en namen van voor het kind belangrijke personen/dingen, logo's en merknamen.

5. Taalbewustzijn

1. Kinderen kunnen woorden in zinnen onderscheiden.
2. Kinderen kunnen onderscheid maken tussen de vorm en betekenis van woorden.
3. Kinderen kunnen woorden in klankgroepen verdelen zoals bij kin-der-wa-gen.
4. Kinderen kunnen reageren op en spelen met bepaalde klankpatronen in woorden; eerst door eindrijm ("Pan rijmt op Jan") en later met behulp van beginrijm ("Kees en Kim beginnen allebei met k").
5. Kinderen kunnen fonemen als de kleinste klankeenheden in woorden onderscheiden, zoals bij p-e-n.

6. Alfabetisch principe

1. Kinderen ontdekken dat woorden zijn opgebouwd uit klanken en dat letters met die klanken corresponderen en leggen de foneem-grafeemkoppeling.
2. Kinderen kunnen door de foneem-grafeemkoppeling woorden die ze nog niet eerder hebben gezien, lezen en schrijven.

7. Functioneel 'schrijven' en 'lezen'
 1. Kinderen schrijven functionele teksten, zoals lijstjes, briefjes, opschriften en verhaaltjes.
 2. Kinderen lezen zelfstandig prentenboeken en eigen en andermans teksten.
8. Technisch lezen en schrijven, start
 1. Kinderen kennen de meeste letters; ze kunnen de letters fonetisch benoemen.
 2. Kinderen kunnen klankzuivere (km-, mk- en mkm-)woorden ontsleutelen zonder eerst de afzonderlijke letters te verklanken.
 3. Kinderen kunnen klankzuivere woorden schrijven.
9. Technisch lezen en schrijven, vervolg
 1. Kinderen lezen en spellen klankzuivere woorden (van het type mmkm, mkmm en mmkmm).
 2. Kinderen lezen korte woorden met afwijkende spellingpatronen en meerlettergrepige woorden.
 3. Kinderen maken gebruik van een breed scala van woordidentificatietechnieken.
 4. Kinderen herkennen woorden steeds meer automatisch.
10. Begrijpend lezen en schrijven
 1. Kinderen tonen belangstelling voor verhalende en informatieve teksten en boeken en zijn ook gemotiveerd die zelfstandig te lezen.
 2. Kinderen begrijpen eenvoudige verhalende en informatieve teksten.
 3. Kinderen gebruiken geschreven taal als een communicatiemiddel.

Bijlage 6 Overzicht Tussendoelen gevorderde geletterdheid

De tussendoelen gevorderde geletterdheid (groep 4-8) zijn -net als de tussendoelen beginnende geletterdheid- door het Expertisecentrum Nederlands ontwikkeld.

Toelichting

In de tussendoelen gevorderde geletterdheid wordt aan de volgende acht leerlijnen aandacht worden besteed. (De leerlijnen moeten overigens wel weer in samenhang met elkaar worden gezien):

- leerlijn 1: lees- en schrijfmotivatie
- leerlijn 2: technisch lezen
- leerlijn 3: spelling en interpunctie
- leerlijn 4: begrijpend lezen
- leerlijn 5: strategisch schrijven
- leerlijn 6: informatieverwerking
- leerlijn 7: leeswoordenschat
- leerlijn 8: reflectie op geschreven taal

Hieronder zijn de leerlijnen uitgewerkt:

leerlijn 1: Lees- en schrijfmotivatie

Middenbouw

- 1.1. Kinderen zijn intrinsiek gemotiveerd voor lezen en schrijven.
- 1.2. Ze beschouwen lezen en schrijven als dagelijkse routines
- 1.3. Ze zien geschreven taal als communicatiemiddel
- 1.4. Ze hanteren geschreven taal als middel voor informatieverwerking.
- 1.5. Ze ervaren geschreven taal als expressiemiddel.

Bovenbouw

- 1.6. Kinderen waarderen bestaande werken op het terrein van fictie.
- 1.7. Ze waarderen bestaande werken op het terrein van non-fictie.
- 1.8. Ze waarderen bestaande werken op het terrein van poëzie.
- 1.9. Ze hebben een positief zelfbeeld tegenover het gebruik van geschreven taal.
- 1.10. Ze onderkennen het persoonlijk en maatschappelijk belang van geletterdheid.

leerlijn 2: Technisch lezen

Midden- en bovenbouw

De leerlingen gebruiken verschillende technieken om woorden snel en nauwkeurig te herkennen.

- 2.1. Ze herkennen lettercombinaties en spellingpatronen.
- 2.2. Ze herkennen lettergrepen in geschreven woorden.
- 2.3. Ze herkennen het unieke letterpatroon van (leen)woorden.
- 2.4. Ze maken gebruik van de betekenis van een woord.
- 2.5. Ze maken gebruik van de context van een woord.

De leerlingen gebruiken verschillende technieken om een tekst goed voor te lezen:

- 2.6. Ze gebruiken leestekens op de juiste wijze.
- 2.7. Ze lezen groepen van woorden als een geheel.
- 2.8. Ze lezen een tekst met het juiste dynamische en melodisch accent.
- 2.9. Ze lezen een tekst in het juiste tempo en zonder spellinguitspraak.
- 2.10. Ze houden bij het voorlezen rekening met het lesdoel en met het publiek.

leerlijn 3: Spelling en interpunctie

Middenbouw

- 3.1. Kinderen zijn in staat klankzuivere woorden correct te spellen.
- 3.2. Ze kennen de spelling van woorden met homofonen (ei-ij, au-ou, g-ch)
- 3.3. Ze passen de gelijkvormigheidregel toe (hond-honden, kast-kastje)
- 3.4. Ze passen de analogieregel toe (hij zoekt, hij vindt)
- 3.5. Ze kunnen eenvoudige interpunctie duiden en toepassen: gebruik hoofdletters, punt, vraagteken en uitroepetekens.
- 3.6. Ze kunnen hun spelling- en interpunctiefouten onderkennen en corrigeren.

Bovenbouw

- 3.7. Kinderen zijn in staat lange, geleden woorden en woordsamenstellingen te spellen (geleidelijk, ademhaling, voetbalwedstrijd)
- 3.8. Ze beheersen de regels van de werkwoordspelling (hij verwachtte, de verwachte brief)
- 3.9. Ze zijn redelijk in staat leenwoorden correct te spellen (politie, liter, computer).
- 3.10. Ze kunnen complexe interpunctie duiden en toepassen: komma, puntkomma, dubbele punt, aanhalingstekens en haakjes.
- 3.11. Ze zijn in staat om zelfstandig hun spelling- en interpunctiefouten te onderkennen en te corrigeren.
- 3.12. Ze ontwikkelen een attitude voor correct schriftelijk taalgebruik.

leerlijn 4: Begrijpend lezen

Middenbouw

De leerlingen lezen eenvoudige teksten die verhalend, informatief, directief, beschouwend en argumentatief van aard zijn met begrip en voeren daarbij de volgende leesstrategieën uit:

- 4.1. Ze bepalen het thema van een tekst en activeren hun eigen kennis over het thema.
- 4.2. Ze koppelen verwijswaarden aan antecedenten.
- 4.3. Ze lossen het probleem van een moeilijke zin (of zinnen) op.
- 4.4. Ze voorspellen de volgende informatie in een tekst.
- 4.5. Ze leiden informatie af uit een tekst.
- 4.6. Ze onderscheiden verschillende soorten teksten zoals verhalende, informatieve, directieve, beschouwende en argumentatieve teksten.
- 4.7. Ze herkennen de structuur van verhalende teksten.

Bovenbouw

De leerlingen lezen minder eenvoudige teksten die verhalend, informatief, directief, beschouwend of argumentatief van aard zijn met begrip en voeren daarbij de volgende leesstrategieën uit.

- 4.8. Ze zoeken, selecteren en verwerken op een doelbewuste en efficiënte manier informatie uit verschillende bronnen.
- 4.9. Ze leiden betekenisrelaties tussen zinnen en alinea's en herkennen inconsistenties.
- 4.10. Ze stellen zelf vragen tijdens het lezen.
- 4.11. Ze bepalen de hoofdgedachte van een tekst en maken een samenvatting.
- 4.12. Ze herkennen de structuur van verschillende soorten teksten.
- 4.13. Ze plannen, sturen, bewaken en controleren hun eigen leesgedrag.
- 4.14. Ze beoordelen teksten op hun waarde.

leerlijn 5: Strategisch schrijven

Middenbouw

- 5.1. De kinderen schrijven korte teksten, zoals antwoorden op vragen, berichten en afspraken en langere teksten, zoals verhalende en informatieve teksten.
- 5.2. Ze kennen kenmerken van verhalende, informatieve, directieve, beschouwende en argumentatieve teksten.
- 5.3. Ze durven te schrijven en hebben er plezier in.

- 5.4. Ze stellen het onderwerp vast en zijn zich bewust van het schrijfdoel en het lezerspubliek.
- 5.5. Ze verzamelen informatie uit enkele bronnen die beschikbaar zijn.
- 5.6. Ze ordenen de gevonden informatie in de tijd.
- 5.7. Ze kiezen de geschikte woorden en formuleren hun gedachten en gevoelens in enkelvoudige zinnen.
- 5.8. Ze schrijven korte teksten met de juiste spelling en interpunctie.
- 5.9. Ze lezen hun geschreven tekst na en reviseren die met hulp van anderen.
- 5.10. Ze kunnen opmerkingen maken bij hun eigen teksten.

Bovenbouw

- 5.11. De kinderen schrijven allerlei soorten teksten, waaronder verhalende, informatieve, directieve, beschouwende en argumentatieve teksten.
- 5.12. Ze herkennen en gebruiken enkele kenmerken van verhalende, informatieve, directieve, beschouwende en argumentatieve teksten.
- 5.13. Ze stellen het schrijfdoel en het lezerspubliek van tevoren vast.
- 5.14. Ze verzamelen informatie uit verschillende soorten bronnen.
- 5.15. Ze ordenen vooraf de gevonden informatie.
- 5.16. Ze kiezen de juiste woorden en formuleren hun gedachten en gevoelens in enkelvoudige en samengestelde zinnen.
- 5.17. Ze schrijve langere teksten met de juiste spelling en lay-out.
- 5.18. Ze besteden aandacht aan de vormgeving en de lay-out.
- 5.19. Ze lezen hun geschreven tekst na en reviseren die zelfstandig.
- 5.20. Ze reflecteren op het schrijfproduct en op het schrijfproces.

leerlijn 6: Informatieverwerking

Middenbouw

- 6.1. De kinderen zoeken snel woorden op, die alfabetisch zijn geordend.
- 6.2. Ze kennen de functie en opzet van verschillende informatiebronnen, zoals woordenboeken, telefoonboeken, jeugdtijdschriften, schoolkranten en internet.
- 6.3. Ze zoeken de gewenste informatie op in verschillende informatiebronnen, zoals woordenboeken, telefoonboeken, jeugdtijdschriften, schoolkranten en internet.
- 6.4. Ze zoeken in een documentatiecentrum of schoolbibliotheek een boek of ander materiaal op een efficiënte wijze op met behulp van een trefwoordenlijst of de computer.
- 6.5. Ze herlezen een tekst of delen van een tekst als dat nodig is.
- 6.6. Ze stellen zichzelf relevante vragen voor en na het lezen van een tekst.

Bovenbouw

- 6.7. De kinderen kennen de betekenis en functie van verschillende informatiebronnen, zoals woordenboeken, encyclopedieën, week- en dagbladen, tijdschriften, spoorboeken, reisgidsen, atlassen en internet.
- 6.8. Ze zoeken de gewenste informatie op in verschillende informatiebronnen, zoals woordenboeken, encyclopedieën, week- en dagbladen, tijdschriften, spoorboeken, reisgidsen, atlassen en internet.
- 6.9. Ze zoeken in een openbare bibliotheek boeken of andere materialen op een efficiënte wijze op met behulp van een computer.
- 6.10. Ze maken een schema, uittreksel of samenvatting van een verhalende of informatieve tekst.
- 6.11. Ze stellen zichzelf relevante vragen voor, tijdens en na het lezen van een tekst.

leerlijn 7: Leeswoordenschat

Middenbouw

- 7.1. Kinderen breiden hun conceptuele netwerken uit, zodat diepe woordbetekenissen ontstaan.
- 7.2. Ze maken onderscheid tussen vorm- en betekenisaspecten van woorden.
- 7.3. Ze kunnen eenvoudig figuratief taalgebruik interpreteren.
- 7.4. Ze zijn in staat strategieën toe te passen voor het afleiden van de betekenis van woorden uit de tekst.
- 7.5. Ze zijn in staat strategieën toe te passen voor het onthouden van nieuwe woorden.

Bovenbouw

- 7.6. Kinderen weten dat woorden onderschikkende en bovenschikkende betekenisrelaties kunnen hebben.
- 7.7. Ze weten dat woordparen betekenisrelaties kunnen hebben, zoals tegenstelling en synoniem.
- 7.8. Ze passen figuratief taalgebruik zelf toe.
- 7.9. Ze kunnen zelfstandig nieuwe woordbetekenissen afleiden en onthouden.
- 7.10. Ze weten hoe ze woorden kunnen opzoeken in naslagwerken (woordenboek, encyclopedie).

leerlijn 8: Reflectie op geschreven taal

Middenbouw

- 8.1. Kinderen weten dat uiteenlopende tekstgenres verschillende functies hebben.
- 8.2. Ze hebben zicht op de processen van schriftelijk taalgebruik.
- 8.3. Ze maken onderscheid tussen woordsoorten.
- 8.4. Ze kennen de afgrenzing van een zin.
- 8.5. Ze kennen de globale structuur van verhalen en informatieve teksten.

Bovenbouw

- 8.6. Kinderen zijn in staat qua functie en structuur onderscheid te maken tussen verhalende, informatieve, argumentatieve, directieve en expressieve teksten.
- 8.7. Ze zijn in staat om verbuiging van naamwoorden en vervoeging van werkwoorden te interpreteren en toe te passen.
- 8.8. Ze beheersen basale grammaticale begrippen, zoals onderwerp, gezegde en persoonsvorm.
- 8.9. Ze maken het onderscheid tussen formeel en informeel gebruik van geschreven taal.
- 8.10. Ze begrijpen dat de geschreven taalcode is gebaseerd op de standaardtaal.

Verwijzingen

[dot]

Bron: Cor Aarnoutse en Ludo Verhoeven (red.)(2003): Tussendoelen gevorderde geletterdheid. Leerlijnen voor groep 4 tot en met 8. Expertisecentrum Nederlands

<http://www.kun.nl/en> (website Expertisecentrum Nederlands voor meer informatie)
dot]

Zie ook

- [Informatieverwerving of informatieverwerking](#)
- [Leeswoordenschat](#)
- [Schrijven](#)
- [Taalbeschouwing/taalbeschouwingsonderwijs](#)

Boeken

- Tussendoelen gevorderde geletterdheid. Leerlijnen voor groep 4 tot en met 8. (2003)
Auteurs: Aarnoutse, C. Verhoeven, L.
Uitgever: Expertisecentrum Nederlands, Nijmegen
ISBN: 9055542407

Bijlage 7 Kerndoelen Cultuur

Hierna volgen de relevante kerndoelen voor het onderwijs in de Nederlandse Cultuur, zoals voorgeschreven. Aangehouden is de officiële nummering van kerndoelen.

Mens en samenleving

35. De leerlingen leren zich redzaam te gedragen in sociaal opzicht, als verkeersdeelnemer en als consument.
36. De leerlingen leren hoofdzaken van de Nederlandse en Europese staatsinrichting en de rol van de burger.
38. De leerlingen leren hoofdzaken over geestelijke stromingen die in de Nederlandse multiculturele samenleving een belangrijke rol spelen.

Ruimte

47. De leerlingen leren de ruimtelijke inrichting van de eigen omgeving te vergelijken met die in omgevingen elders, in binnen- en buitenland, vanuit de perspectieven landschap, wonen, werken, bestuur, verkeer, recreatie, welvaart, cultuur en levensbeschouwing. In ieder geval wordt daarbij aandacht besteed aan twee lidstaten van de Europese Unie en twee landen die in 2004 lid werden, de Verenigde Staten en een land in Azië, Afrika en Zuid-Amerika.
48. Kinderen leren over de maatregelen die in Nederland genomen worden / werden om bewoning van door water bedreigde gebieden mogelijk te maken.
50. De leerlingen leren omgaan met kaart en atlas, beheersen de basistopografie van Nederland.

Tijd

53. De leerlingen leren over de belangrijke historische personen en gebeurtenissen uit de Nederlandse geschiedenis en kunnen die voorbeeldmatig verbinden met de wereldgeschiedenis.

Kerninhouden Nederlandse cultuur voor het NTC onderwijs

Toelichting

De hieronder vermelde kerninhouden zijn niet voorschrijvend bedoeld, maar bij wijze van richtlijn. Als NTC-scholen expliciet aandacht besteden aan cultuur, moeten hiervoor doelstellingen worden geformuleerd en lesinhouden worden aangegeven.

De beschikbare tijd is een belangrijke factor bij de invulling van de cultuurcomponent. Op de meeste NTC-scholen is geen of weinig tijd beschikbaar. Afhankelijk van de beschikbare tijd kunnen de domeinen meer of minder aandacht krijgen.

Kerninhouden Nederlandse cultuur

Algemene doelstelling

De lessen Nederlandse cultuur beogen het in stand houden en versterken van de verbondenheid met de Nederlandse cultuur, om een succesvolle terugkeer naar Nederland te bevorderen. De lessen Nederlandse cultuur worden gegeven ter ondersteuning van en als aanvulling op de Nederlandse taallessen.

We onderscheiden de domeinen:

- festiviteiten, feestdagen, gebruiken en gewoontes;
- jeugdcultuur en actuele ontwikkelingen;
- Nederlandkunde.

De domeinen worden geïntegreerd en in onderlinge samenhang aangeboden, en zo veel mogelijk ook in samenhang met de Nederlandse taallessen.

Kerninhouden per domein:

Domein festiviteiten, feestdagen, gebruiken en gewoontes:

Leerlingen hebben kennis van en doen ervaringen op met typisch Nederlandse festiviteiten, feestdagen, gebruiken en gewoontes.

Domein jeugdcultuur en actuele ontwikkelingen:

Leerlingen zijn op de hoogte van actuele ontwikkelingen en de jeugdcultuur in Nederland.

Domein Nederlandkunde:

Leerlingen hebben kennis van de Nederlandse samenleving, vanuit historisch en (sociaal-) geografisch perspectief.

Uitwerking in leerstofaanbod:

Domein festiviteiten, feestdagen, gebruiken en gewoontes:

Voor alle groepen wordt de jaarlijkse cyclus van feestdagen doorlopen, waarbij in ieder geval aandacht is voor Koninginnedag en Sinterklaas. Jaarlijks worden daarnaast andere feestdagen benadrukt, zoals carnaval, vader- en moederdag, Pasen, Kerst, enz.

Incidenteel (als daartoe aanleiding is) worden typisch Nederlandse evenementen belicht, zoals bijvoorbeeld de Elfstedentocht, Luilak, St. Maarten.

Domein jeugdcultuur en actuele ontwikkelingen:

Voor alle groepen:

- lezen van en spreken over Nederlandse kinder- en jeugdtijdschriften
- uitwisselen van persoonlijke ervaringen na contact met Nederland (bezoeken, visite, vakanties)

Groep 3 t/m 8:

- contacten met kinderen in Nederland per post/e-mail/Internet
- lezen van en spreken over Nederlandse tijdschriften, krantenberichten, websites, enz.
- de inhouden aan de orde laten komen in verwerkingsopdrachten

Domein Nederlandkunde:

Voor alle groepen:

In alle groepen vormen de inhouden van dit domein een aanvulling (op het gebied van Nederlandse begrippen en de Nederlandse situatie) op het onderwijs dat in de dagschool al aan de orde komt bij de lessen aardrijkskunde, geschiedenis en andere onderwerpen op het gebied van 'mens en maatschappij'.

Groep 1 t/m 4:

- Onderwerpen 'mens en maatschappij' (waaronder aardrijkskunde en geschiedenis) die op de dagschool aan de orde komen, met Nederlandse begrippen en aanvulling op de Nederlandse situatie, zie hierboven.
- Jaarlijks wordt in ieder geval één seizoen behandeld.

Groep 5/6:

- Onderwerpen die in de dagschool aan de orde komen, met Nederlandse begrippen en aanvulling op de Nederlandse situatie, zie hierboven.
- De kinderen nemen kennis van specifieke sociaal-geografische en geschiedkundige kenmerken van de stad en/of regio waar men in Nederland (familie)banden mee heeft.

Groep 7/8:

- Onderwerpen 'mens en maatschappij' (waaronder aardrijkskunde en geschiedenis) die op de dagschool aan de orde komen, met Nederlandse begrippen en aanvulling op de Nederlandse situatie, zie hierboven.
- De leerstof van het vakgebied aardrijkskunde voor groep 6: Nederland.
- Onderdelen van de leerstof geschiedenis specifiek gericht op Nederland, waaronder in ieder geval ontdekkingsreizen en expansie (de Gouden Eeuw), het Koninkrijk na 1815, de Tweede Wereldoorlog en de hedendaagse maatschappij.

Bijlage 8 Intake en planning NTC-onderwijs

Naam leerling	
Datum inschrijving	
Geboortedatum	

Informatie ouders	
1 ^e taal moeder	
1 ^e taal vader	
Taal leerling 1 ^e taal/2 ^e taal, etc Globaal niveau per taal	
Verwachte verblijfsduur ouders	
Verwachtingen ouders NTC-onderwijs	
[Medische] bijzonderheden	

Informatie voorgaande scholen	
Naam/plaats/land(en)	
Groep/Level/Niveau	

Informatie lokale school	
Naam/plaats school	
Groep/Level	
Schooltijden	
Instructietalen	
Didactisch niveau: taalonderwijs Lezen Spelling Overige vakken	

Sociale omgang leeftijdgenoten	
--------------------------------	--

Toetsen

Taaldomein	Toets	Resultaat	d.d.	Resultaat	d.d.
Woordenschat/ mondeline taalvaardigheid	Taal v. kleuters [Cito]				
	Woordenschat actief				
	Woordenschat passief				
	Obs.lijst taalgebr.				
Taalbegrip	Begrippen toets				
	Taalschaal				
Lezen	D.M.T. [cito]				
	Profielkaart				
Spelling	SVS				
	Spellingplan				
	PI-dictee				
Begrijpend lezen	Begr. leestoetsen				
Toetsen/testen afgenomen door Externen					

Planning NTC-onderwijs NTC Richting 1, 2 of 3

Taaldomein	Streefniveau/doelstelling	Leerlijn/lesmateriaal
Woordenschat passief		
Woordenschat actief		
Technisch lezen		
Begrijpend lezen		

Spelling		

Informatie over de profielen en taalvaardigheidseisen van het Certificaat Nederlands Als Vreemde Taal is te vinden op www.cnavt.org

Bijlage 9 Onderwijskundig rapport

Rapport om mee te geven aan leerlingen, als informatie voor de nieuwe school, bij terugkeer naar Nederland

Onderwijskundig rapport: algemeen deel

Aangepast model ten behoeve van de NTC- scholen

In te vullen op het moment dat de leerling de school verlaat.

1. Leerlinggegevens

Achternaam leerling

Voorna(a)m(en)

Roepnaam m / v

Geboortedatum geboorteplaats:..... geboorteland:.....

Adres

Postcode en plaats:

Land:

Telefoon: geheim

Toekomstig adres:

Postcode en plaats:

Land:

Nationaliteit leerling Nederlands
 Anders nl.....

Kerkelijke gezindte

Onderwijs- / sofi-nummer

2. Gegevens betreffende het gezin

Naam en voorletters vader Nat.:

Naam en voorletters moeder Nat.:.....

Gezinssamenstelling
.....

Naam en voorletters eventuele voogd/verzorger

Moedertaal leerling

Spreektaal vader met het kind

Spreektaal moeder met het kind

--	--	--	--	--

Andere testgegevens:

8. Werkhouding

Werktempo	☐ Snel	☐ Normaal	☐ Traag
Nauwkeurigheid	☐ Groot	☐ Normaal	☐ Gering
Concentratie	☐ Sterk	☐ Normaal	☐ Snel afgeleid
Doorzettingsvermogen m.b.t. leervakken	☐ Sterk	☐ Normaal	☐ Gering
Betrokkenheid bij de les	☐ Groot	☐ Normaal	☐ Gering

Opmerkingen:

9. Speciale begeleiding

Ontvang de leerling speciale leerhulp? Nee/Ja
Zo ja: 0 Van eigen leerkracht
0 Remedial teacher
0 Logopedist
0 Schoolbegeleider
0 Anders:

Op welke gebieden zijn er problemen?

Hoelang doen de problemen zich voor?

Wat is er aan het probleem gedaan?
.....

Wat is het resultaat?

Heeft de speciale begeleiding voldoende effect gehad? 0 Nee 0 Ja

Heeft het kind extra steun/ begeleiding nodig op de volgende school? 0 Nee 0 Ja

Zo ja, op welke wijze en op welke gebieden?

Heeft hij/zij recht op ambulante begeleiding? 0 Nee 0 Ja 0 onbekend

10. Huiswerk

Is de leerling gewend huiswerk te maken? Ja/nee

Zo ja:

Huiswerkattitude	0 Positief	0 Neutraal	0 Negatief
Huiswerkomstandigheden	0 Optimaal	0 Redelijk	0 Slecht
			0 Onbekend

11. Eventuele toelichting op het onderwijskundig rapport

.....

Nadere informatie kan worden opgevraagd bij:

0 de ouder(s)/verzorger(s)/voogd(es)

0 de toeleverende school

12. Bijlage(n)

Meegestuurd zijn:

- De gegevens over de vorderingen bij de leer- en vormingsgebieden (specifiek deel onderwijskundig rapport)
- Leerlingenrapport
- Schriftelijk materiaal van de leerling
- Handelingsplan(nen)
- Opmerkingen m.b.t. de zorg van de leerling
- Opmerkingen m.b.t. de gespecialiseerde hulp
-

13. Ondertekening

Datum:

Dit onderwijskundig rapport is ingevuld door:

Naam en handtekening directeur:

Hebben de ouders/verzorgers dit rapport ontvangen?

Ja

Nee

Eventuele opmerkingen:

Onderwijskundig rapport: specifiek deel

Gegevens over de vorderingen groep 1/2/3

naam leerling:

Is de lijst met beheerste begrippen bijgevoegd ja neen

Nederlandse taal

taal- denk ontwikkeling	goed	ruim	vold	vold	twijf	onvold
ordenen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
objectiveren	☐	☐	☐	☐	☐	☐
mondeling taalgebruik						
spreekvaardigheid	☐	☐	☐	☐	☐	☐
luistervaardigheid	☐	☐	☐	☐	☐	☐
woordenschat	☐	☐	☐	☐	☐	☐
schriftelijk taalgebruik						
visueel dictee	☐	☐	☐	☐	☐	☐
auditief dictee	☐	☐	☐	☐	☐	☐

werkhouding

werktempo

lezen	goed	ruim	vold	vold	twijf	onvold
visuele discriminatie	☐	☐	☐	☐	☐	☐
visuele analyse	☐	☐	☐	☐	☐	☐
visuele synthese	☐	☐	☐	☐	☐	☐
auditieve discriminatie	☐	☐	☐	☐	☐	☐
auditieve analyse	☐	☐	☐	☐	☐	☐
auditieve synthese	☐	☐	☐	☐	☐	☐
letterkennis	☐	☐	☐	☐	☐	☐
lezen 1-lettergrepige woorden	☐	☐	☐	☐	☐	☐
lezen 2-lettergrepige woorden	☐	☐	☐	☐	☐	☐
lezen van zinnen	☐	☐	☐	☐	☐	☐

werkhouding

werktempo

Gebruik van de landstaal [gastland]

	goed	ruim	vold	vold	twijf	onvold
het spreken en verstaan	☐	☐	☐	☐	☐	☐
het lezen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
het schrijven	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Gegevens over de vorderingen groep 4 t/m 8

naam leerling:

Nederlandse taal	goed	ruim	vold	vold	twijf	onvold
mondeling taalgebruik						
spreekvaardigheid	☐	☐	☐	☐	☐	☐
luistervaardigheid	☐	☐	☐	☐	☐	☐
woordenschat	☐	☐	☐	☐	☐	☐
schriftelijk taalgebruik						
stelvaardigheid	☐	☐	☐	☐	☐	☐
omgaan met alfabet/woordenboek	☐	☐	☐	☐	☐	☐
begrip van grammatica	☐	☐	☐	☐	☐	☐
beheersing spellingsregels	☐	☐	☐	☐	☐	☐
werkhouding	<hr/>					
werktempo	<hr/>					
lezen						
beheersing van lezen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
begrijpend/studerend lezen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
belangstelling voor het lezen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
werkhouding	<hr/>					
werktempo	<hr/>					
Gebruik van de landstaal	goed	ruim	vold	vold	twijf	onvold
verstaan	☐	☐	☐	☐	☐	☐
spreken	☐	☐	☐	☐	☐	☐
lezen ☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
schrijven	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Overzicht van de gebruikte methoden (indien van toepassing)

naam leerling:

Leer en vormingsgebieden (WBO, art. 9)

Nederlandse taal

- taal

- spelling

- lezen

methode	deel	pag./les

Opmerkingen:

Thema's waaraan het kind een tijd heeft gewerkt (indien van toepassing)

gebied	gebied	gebied
1.	1.	1.
2.	2.	2.
3.	3.	3.
4.	4.	4.

Opmerkingen:

AANBEVELINGEN VOOR ZORGVERBREDING (indien van toepassing)
denk b.v. aan gebruik van materialen en methoden

Bijlage 10 Handlingsplan

INDIVIDUEEL HANDELINGSPLAN

Datum:

Naam/Groep:

Vak(ken):

Periode:

School:

Ingevuld door:

Beginsituatie	Leerdoel	Leermiddelen	Organisatie	Evaluatie	Tijd

Bijlage 11 Huishoudelijk reglement

STICHTING NEDERLANDSE TAAL EN CULTUUR ONDERWJS ARUSHA/MOSHI

A. Algemeen

1. Het huishoudelijk reglement van de Stichting Nederlands Taal en Cultuur Onderwijs Arusha/Moshi bevat onderwerpen, welke niet staan vermeld in de stichtingsstatuten van 6 augustus 1994, opgemaakt door notaries Mr. G.J. Wieberdink te 's-Gravenhage.
2. Als zodanig is het reglement een addendum van de statuten.
3. Het reglement is bindend voor zowel bestuursleden, als leerkracht.
4. Jaarlijks bekijkt het bestuur het huishoudelijk reglement op actualiteit.
5. Met inachtneming van artikel 10 lid 4 van de statuten kan het reglement worden gewijzigd.

B. Vergaderingen

a. Bestuursvergadering

1. Het bestuur vergadert ongeveer éénmaal in de zes weken, hetgeen neer komt op acht à negen vergaderingen per schooljaar.
2. De vergaderingen worden bijgewoond door de bestuursleden en de leerkracht.
3. Vaste punten van de agenda zijn:
 - Opening en mededelingen
 - Vaststelling van de notulen van de vorige vergadering
 - Schoolverslag van de leerkracht
 - Vaststelling van de volgende vergadering
 - Rondvraag
4. Naast de zeswekelijkse vergaderingen met de leerkracht, kan het bestuur in besloten vergadering bijeenkomen. Een besloten vergadering wordt niet bijgewoond door de leerkracht.
5. Minimaal tweemaal per jaar (bijvoorbeeld in juni en december) komt het bestuur in besloten vergadering bijeen om organisatorische en financiële zaken te bespreken.
6. Voorafgaande aan de bestuursvergadering ontvangen alle leden de agenda en de notulen van de vorige vergadering.
7. Items die verdere discussie behoeven, zullen worden voorbereid en op schrift worden gesteld door een lid van de vergadering. De stukken worden ruim vóór de vergadering onder de leden verspreid.

b. Oudervergadering

1. Minimaal éénmaal per jaar belegt het bestuur een vergadering voor alle NTC ouders.
2. De oudervergadering wordt gehouden tijdens het eerste trimester van het schooljaar.
3. Tijdens de vergadering legt het bestuur verantwoording af over het afgelopen schooljaar en bespreekt de plannen voor het komende schooljaar.
4. Minimaal twee weken voorafgaande aan de vergadering ontvangen de ouders de vergaderstukken, te weten :
 - De uitnodiging met plaats en tijd van de vergadering
 - De notulen van de vorige vergadering
 - Het jaarverslag over het afgelopen schooljaar
 - Het financieel verslag over het afgelopen schooljaar
 - De begroting voor het nieuwe schooljaar

C. Personeel

1. Het bestuur is verantwoordelijk voor het rekruteren van een leerkracht (al of niet in samenwerking met de Stichting NOB in Voorburg)
2. Het bestuur stelt een arbeidsovereenkomst op.
3. Hetzij anders besloten, geldt de overeenkomst voor één jaar.
4. Vóór 31 december van elk jaar zullen bestuur (werkgever) en leerkracht (werknemer) zich uitspreken over een eventuele verlenging van de arbeidsovereenkomst.
5. De arbeidsovereenkomst wordt onder dezelfde of andere voorwaarden verlengd.
6. Alvorens de eerste arbeidsovereenkomst te ondertekenen moet de leerkracht een

- verklaring van goed gedrag en een medische gezondheidsverklaring overleggen.
7. Voorafgaande aan de periode van de arbeidsovereenkomst zal het bestuur zich tot het uiterste inspannen tot het verkrijgen van de benodigde papieren (werkvergunning).
 8. Tijdens de periode van de arbeidsovereenkomst zal het bestuur zich tot het uiterste inspannen de leerkracht te ondersteunen en te begeleiden bij de uitvoering van haar/zijn taak.
 9. Eénmaal per jaar, b.v. voor het einde van het eerste trimester, zal een vertegenwoordiging van het bestuur een functioneringsgesprek met de leerkracht voeren.
 10. Minstens éénmaal per jaar zal het bestuur (of een vertegenwoordiging daarvan) de leerkracht op de werkplekken bezoeken. Het belangrijkste doel van deze bezoeken is dat het bestuur zich op deze manier informeert over de dagelijkse onderwijspraktijk.

D. Aanmelding en lesgeld

1. In maart van elk jaar stelt het bestuur, op basis van de tussentijdse financiële balans en een leerlingprognose voor het volgend schooljaar, de hoogte van het lesgeld vast.
2. In april/mei van elk jaar krijgen de ouders een nieuw aanmeldingsformulier en een lesgeldfactuur toegestuurd.
3. Na het verstrijken van de aanmeldingstermijn (één maand), ontvangen ouders die hun kind nog niet hebben aangemeld een inschrijvingsherinnering.
4. Kinderen, voor wie bij aanvang van het schooljaar niet betaald is, worden niet tot de lessen toegelaten. De ouders ontvangen een betalingsherinnering.
5. Het lesgeld is gebaseerd op drie lessen per week. Voor kinderen die meer lessen krijgen, zal extra lesgeld (op uurbasis) in rekening gebracht worden.
6. Voor kinderen die na 1 oktober aangemeld worden, zal een extra bedrag aan gedeelde subsidie (Euro 345 of een evenredig deel daarvan) in rekening worden gebracht.
7. Na betaling ontvangen de ouders een bewijs van betaling.
8. Voor tussentijdse aanmeldingen geldt de volgende procedure:
 - Het kind wordt getoetst om zijn/haar niveau in te schatten;
 - De leerkracht heeft een gesprek met de ouders (over de verwachtingen van NTC);
 - De leerkracht bespreekt de testen en het oudergesprek met het bestuur;
 - Leerkracht en bestuur nemen gezamenlijk een beslissing over plaatsing.
9. Voor het einde van het schooljaar ontvangen de ouders een jaarkalender, de groepsindelingen en de lestijden voor het volgend schooljaar.

E. Schoolbestelling

1. In februari/maart van elk schooljaar maakt de leerkracht de schoolbestelling voor het nieuwe schooljaar op.
2. De bestelling wordt in de bestuursvergadering besproken aan de hand van een financiële tussenbalans.
3. Het bestuur voert verdere afhandeling van de bestelling uit.

F. Specifieke taken van het bestuur

a. Voorzitter

1. Het bijeenroepen van de bestuursvergaderingen en het opstellen van de agenda.
2. Het bijeenroepen van de jaarlijkse oudervergadering en het opstellen van de agenda.
3. Het vertegenwoordigen van het bestuur naar buiten toe.
4. Het onderhouden van contacten met de directeuren van de ISM met betrekking tot werkvergunning, woonruimte en leslocaties.
5. Het regelmatig houden van werkbijeenkomsten met het personeel.
6. Het voeren van de jaarlijkse functioneringsgesprekken met het personeel (met minimaal één ander bestuurslid).

b. Secretaris

1. Het verzorgen en bijstellen van de personeelscontracten.
2. Het notuleren en het verzorgen van de correspondentie mbt de bestuursvergaderingen.
3. Het notuleren en het verzorgen van de correspondentie mbt de oudervergaderingen.
4. Het verzorgen van de correspondentie mbt de aanmelding van leerlingen.

5. Het opstellen van het jaarverslag.
6. Het verzorgen van de correspondentie en de afhandeling van de schoolbestelling.
7. Het verzorgen van de algemene correspondentie.
8. Het bijhouden van de archieven.

c. Peningmeester

1. Het beheren van de bankrekening in Nederland.
2. Het doen van alle voorkomende betalingen.
3. Het verzorgen van de subsidie-aanvraag van de Stichting NOB.
4. Het opstellen van het financieel jaarverslag over het afgelopen schooljaar.
5. Het ter inzage geven van de financiële zaken aan de kascommissie.
6. Het opstellen van de begroting (aan het eind van het schooljaar) voor het nieuwe schooljaar.
7. Het “up-to-date” houden van de begroting en het op de hoogte houden van het bestuur over financiële zaken gedurende het schooljaar middels financiële tussenbalansen.
8. Het voeren van de correspondentie mbt het innen van de les gelden (sturen van facturen, kwitanties, betalingsherinneringen, copieën naar de secretaris).
9. Goedkeuring uitspreken over de aanschaf van schoolmaterialen.

G. Specifieke taken van het onderwijzend personeel

1. Het opstellen en het “up-to-date” houden van de schoolgids en het schoolplan.
2. Het bespreken van alle lopende schoolse zaken met het bestuur.
3. Het opstellen van de jaarlijkse schoolbestelling.
4. Het ter ondertekening geven van de leerlingenrapporten aan het bestuur.
5. Het openstellen van de lessen voor het bestuur.

(Zaken mbt programma's, materialen, speciale hulp, toetsing, rapportage, schoolkrant etc. staan vermeld in het schoolplan en/of de schoolgids; overige specifieke zaken mbt de leerkracht staan vermeld in de arbeidsovereenkomst)